

KONKURENCES PADOME

Brīvības ielā 55, Rīgā, LV-1010 ♦ tālr. 67282865 ♦ fakss 67242141 ♦ e-pasts: konkurence@kp.gov.lv

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. E02-97

(Prot. Nr. 59; 3.§)

2012.gada 14.decembrī

Par pārkāpuma konstatēšanu

Lieta Nr. 2789/10/03.01.-01./21

Par Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 1., 2., 4., 5., 6.punktā noteikto aizliegumu pārkāpumu AS „Drogas” darbībā

Konkurences padomes (turpmāk – KP) 16.11.2010. saņēma SIA „Euro Cosmetics” (turpmāk – EC) maksātnespējas administratora A.R. iesniegumu (20.10.2010. „Iesniegums par Konkurences likuma pārkāpumiem”) (turpmāk – Iesniegums). Iesniegumā norādīts, ka kopš 2010.gada janvāra ir uzsākta EC bankrota procedūra, un kā vienu no pamata iemesliem bankrota procedūras uzsākšanai EC norāda uz iespējamiem Konkurences likuma (turpmāk – KL) pārkāpumiem AS „Drogas” darbībā.

EC galvenais darbības virziens bija sejas un ķermeņa kopšanas līdzekļu, dekoratīvās kosmētikas un smaržu vairumtirdzniecība Latvijā, mazākā apjomā arī Lietuvā un Igaunijā.

Ievērojot minēto un pamatojoties uz KL 8.panta pirmās daļas 1.punktu, 22.panta 1.punktu, KP 16.12.2010. nolēma ierosināt lietu „Par Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 1., 2., 4., 5., 6.punktā noteikto aizliegumu pārkāpumu AS „Drogas” darbībā” (turpmāk – Lieta).

Pamatojoties uz KL 8.panta pirmās daļas 2.punktu, 8.panta otro daļu, 27.panta trešo daļu, KP 16.12.2011. pieņēma lēmumu Nr.81 pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu Lietā uz laiku līdz 2012.gada 16.decembrim, par to atbilstoši informējot Lietas dalībniekus.

AS „Drogas” ir akciju sabiedrība, kas reģistrēta Latvijas Republikas Komercreģistrā ar vienoto reģistrācijas Nr.40003271420, tās juridiskā adrese – Rīga, Dzirnau iela 57, LV-1010.

Ņemot vērā iepriekš minēto, papildus iegūto informāciju, KP

konstatēja:

1. Dominējošais stāvoklis

Saskaņā ar KL 1.panta 1.punktu dominējošais stāvoklis – tirgus dalībnieka ekonomisks (saimniecisks) stāvoklis konkrētajā tirgū, ja šis dalībnieks spēj ievērojami kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci jebkurā konkrētajā tirgū pietiekami ilgā laika posmā, darbojoties pilnīgi vai daļēji neatkarīgi no konkurentiem, klientiem, piegādātājiem vai patērētājiem.

2. KL 13.panta otrās daļas regulējuma mērķis

Dominējošā stāvokļa mazumtirdzniecībā (turpmāk – DSM) ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma mērķis ir vērsties pret konkurenci kavējošo ietekmi, kas rodas, mazumtirdzniecības tirgus dalībniekiem piemērojot netaisnīgus un nepamatotus noteikumus tiesiskajās attiecībās ar piegādātājiem. KL 13.panta otrā daļa paredz mazumtirdzniecības tirgus dalībnieka rīcības brīvības ierobežošanu par labu piegādātājiem, kāds noteikts normas 1.-6.punktā.

KL 13.panta otrā daļa paredz, ka DSM atrodas tāds tirgus dalībnieks, kas, ņemot vērā savu iepirkuma varu pietiekami ilgā laika posmā un piegādātāju atkarību konkrētajā tirgū, spēj tieši vai netieši piemērot vai uzspiest piegādātājiem netaisnīgus un nepamatotus noteikumus, nosacījumus vai maksājumus un var kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci jebkurā konkrētajā tirgū Latvijas teritorijā. Jebkuram tirgus dalībniekam, kas atrodas DSM, ir aizliegts ļaunprātīgi to izmantot Latvijas teritorijā.

Lai piemērotu minēto normu, ir nepieciešams noteikt 1) konkrēto mazumtirdzniecības tirgu, kurā tiek konstatēts DSM, un 2) konkrēto iepirkumu tirgu, kurā DSM ļaunprātīgas izmantošanas rezultātā tiek negatīvi ietekmēta konkurences struktūra¹. Šāda tirgus varas novērtēšana mazumtirdzniecībā, izdalot divus saistītos tirgus, saskan arī ar KP un Eiropas Komisijas (turpmāk – EK)² pieeju tirgus koncentrācijas ietekmes uz konkurenci novērtēšanai apvienošanās lietās mazumtirdzniecības nozarē.

Iekļaujot DSM jēdzienā atsauci uz mazumtirdzniecību, likumdevējs konkretizējis DSM jēdzienu, attiecinot to uz ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpumiem mazumtirdzniecības nozarē, jo regulējuma pieņemšanas laikā citās nozarēs netika novērotas problēmas, kādas pastāv mazumtirdzniecībā³. Turklāt likumdevējs ir vēlējies DSM ļaunprātīgas izmantošanas aizliegumu attiecināt tieši uz mazumtirdzniecības tīkliem⁴.

Lai arī DSM jēdziena nosaukumā iekļauta gramatiska atsauce uz dominējošo stāvokli, jāņem vērā, ka DSM jēdziens principiāli atšķiras no klasiskā dominējošā stāvokļa jēdziena tirgus dalībniekam piemītošās tirgus varas apjoma ziņā. Atbilstoši KL

¹ Šo pieeju – nosakot atsevišķi mazumtirdzniecības tirgu, kurā ir iepirkuma vara, un šaurāko tirgu, kurā pastāv atkarība, KP izmantoja līdz šim četrās savās lietās. KP vadlīnijas KL 13.panta otrās daļas piemērošanai. http://www.kp.gov.lv/uploaded_files/KPPP025Vadlinijas13p.pdf (turpmāk – Vadlīnijas), 6.-10.punkts; Skat. arī: KP 29.06.2007. lēmums Nr.81 „Par SIA „MAXIMA Latvija” un SIA „Mahrix” ziņojumu par apvienošanos” (turpmāk – *MAXIMA/Mahrix*), 6.punkts.

² EK 15.11.2004. lēmums lieta Nr.COMP/M.3464 – Kesko/ICA/JV (turpmāk – *Kesko/ICA/JV*), 10., 19.rindkopa; EK 03.02.1999. lēmums lietā Nr.IV/M.1221 Rewe/Meinl (turpmāk – *Rewe/Meinl*), 9.rindkopa.

³ Likumprojekta „Grozījumi Konkurences likumā” anotācija (turpmāk – *Anotācija*). I. sadaļa, 1.punkts. [http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/bb45db7a5734a63dc2257333003eb222/\\$FILE/Lp0417_0.doc](http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/bb45db7a5734a63dc2257333003eb222/$FILE/Lp0417_0.doc)

⁴ *Anotācija*, Turpat.

1.panta 1.punktam tirgus dalībnieks, kurš atrodas klasiskajā dominējošā stāvoklī, ir imūns pret parastajiem konkurences disciplinējošiem spēkiem⁵ un var rīkoties neatkarīgi no konkurentiem, klientiem, piegādātājiem vai patērētājiem. Savukārt tirgus dalībniekam, kurš atrodas DSM, piemīt spēja uzspiest netaisnīgus darījuma noteikumus vai maksājumus piegādātājiem, tomēr tas nevar rīkoties neatkarīgi no saviem konkurentiem vai patērētājiem⁶. Līdz ar to DSM raksturo mazumtirgotāja tirgus varu apjomā, kas ir pietiekams, lai spētu negatīvi ietekmēt konkurenci attiecībā ar piegādātājiem, vienlaicīgi nesasniedzot dominējošā stāvokļa tirgus varas sliekšni, kad būtu iespējams darboties neatkarīgi arī no patērētājiem un konkurentiem. Taču „*lai arī ir konstatējamas principiālas atšķirības starp Konkurences likumā ietverto dominējošā stāvokļa jēdzienu un DSM jēdzienu, apgabaltiesas ieskatā, no Konkurences likuma 13.panta otrās daļas satura ir izsecināms, ka arī tirgus dalībniekam, kas atrodas DSM, ir piemērojams īpašās atbildības princips, tikai šis atbildības princips ir fokusējams uz DSM esošā mazumtirgotāja attiecībām ar atkarīgajiem piegādātājiem*”⁷.

Turklāt, kaut arī par KL 13.panta otrās daļas normas mērķi ir izvirzīta piegādātāju tiesisko interešu aizsardzība un negatīvās ietekmes uz konkurenci novēršana iepirkuma tirgū, DSM ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums veicina arī patērētāju tiesisko interešu aizsardzību. Proti, uzlabojot makroekonomisko vidi, sekmējot godīgu konkurenci piegādātāju starpā, novēršot draudus mazo un vidējo uzņēmumu darbībai un kopumā sekmējot tautsaimniecības attīstību⁸, labklājības ieguvumi pastarpināti tiek nodoti arī galapatērētājiem Latvijas teritorijā. Praktiski tas var izpausties tādā veidā, ka, piemēram, DSM esošs mazumtirgotājs spēj ievērojami ietekmēt to, kādas preces nonāk līdz galapatērētājam. Precēm, kuras neizvēlas DSM esošs mazumtirgotājs, ir krietni mazākas iespējas sasniegt galapatērētāju. Šādā veidā DSM esošs mazumtirgotājs lielā mērā nosaka arī produktu inovācijas veiksmi, izlemjot pirkt vai atsakoties no konkrēta produkta⁹.

3. KL 13.panta otrās daļas 1.,2.,4.,5. un 6.punkta regulējums

Saskaņā ar KL 13.panta otrās daļas 1.punktu aizliegta ir netaisnīgu un nepamatotu noteikumu piemērošana vai uzspiešana attiecībā uz preču atdošanu atpakaļ, ja vien netiek atdota nekvalitatīva prece vai patērētājiem nezināma, jauna prece, kuras piegādes vai piegādes apjoma palielinājuma iniciators ir piegādātājs.

Saskaņā ar KL 13.panta otrās daļas 2.punktu aizliegta ir netaisnīgu un nepamatotu maksājumu, atlaižu piemērošana vai uzspiešana par preču piegādi, piegādāto preču atrašanos mazumtirdzniecības vietā, tai skaitā par preču izvietojumu veikalu plauktos, un tirdzniecības veicināšanas pasākumiem. Par netaisnīgu un nepamatotu nav uzskatāms objektīvi pamatots maksājums par jaunas, patērētājiem nezināmas preces virzīšanu tirgū.

Saskaņā ar KL 13.panta otrās daļas 4.punktu aizliegta ir netaisnīgu un nepamatotu maksājumu piemērošana vai uzspiešana par preču piegādi jaunatveramai mazumtirdzniecības vietai.

Saskaņā ar KL 13.panta otrās daļas 5.punktu aizliegta ir netaisnīgu un nepamatoti garu norēķinu termiņu piemērošana vai uzspiešana par piegādātajām precēm. Norēķinu termiņš par piegādātajām pārtikas precēm, kuru derīguma termiņš

⁵ O'Donoghue & Padilla, *The Law and Economics of Article 82 EC*. ASV: Hart Publishing, 2006, 107.lpp.

⁶ *Anotācija*, I. sadaļa, 1.punkts.

⁷ Sk. Administratīvās apgabaltiesas 24.09.2012. Spriedums lietā Nr.A43004211, 14.punkts.

⁸ *Anotācija*, II. sadaļa, 1.punkts.

⁹ *Rewe/Meinl*, 74.rindkopa.

nav ilgāks par 20 dienām, ir netaisnīgs un nepamatoti garš, ja tas pārsniedz 30 dienas no preču piegādes dienas.

Saskaņā ar KL 13.panta otrās daļas 6.punktu aizliegta ir netaisnīgu un nepamatotu sankciju piemērošana vai uzspiešana par darījumu noteikumu pārkāpumu.

KP norāda, ka, vērtējot Lietas apstākļus, tā ņēma vērā, ka KL regulējums attiecībā uz DSM stājās spēkā 01.10.2008., t.i., AS „Drogas” darbības var tikt kvalificētas kā KL 13.panta otrās daļas pārkāpumi tikai pēc minētā datuma.

4. Konkrētie tirgi

4.1. Konkrētais mazumtirdzniecības tirgus

Konkrētais mazumtirdzniecības tirgus tiek noteikts, lai identificētu vidi, kurā konstatējama mazumtirgotāja tirgus vara, kas atbilstu DSM. Nosakot konkrēto mazumtirdzniecības tirgu, KP ņēma vērā iestādes un EK praksi¹⁰. EK vairākos gadījumos tirgus definīcijas ir atstājuši atklātas, tomēr ir pamatoti ņemt vērā šādus secinājumus:

1) pamatojoties uz ICA/Kesko EK lietā konstatēto, ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus tiek sadalīts divdesmit trīs grupās, no kurām divas tiešā veidā attiecināmas uz nepārtikas produktu grupu, kas saistītas ar kosmētikas un kopšanas līdzekļiem: (1) saimniecības preces (tīrīšanas līdzekļi, tualetes papīrs un virtuves papīra dvieļi, dezodoranti, līdzekļi pret kukaiņiem, ziepes, mazgāšanās līdzekļi, ūdens mīkstinātāji, veļas pulveri un veļas mazgāšanas līdzekļi, trauku mazgājamie līdzekļi, tīrīšanas līdzekļi); (2) Parfimērija/higiēnas produkti (sanitārie produkti, parfimērija, veselības aprūpes produkti)¹¹.

2) mazumtirgotāji konkurē ar preču grozu, ko tie tirgo, nevis ar atsevišķām precēm¹². Tādējādi veikalu (veikalu tīklu) preču groza saturs un apjoms ir būtisks, novērtējot konkurenci starp veikalu tīkliem, kas pārsvarā tirgo pārtiku un citiem veikalu tīkliem. Jāsecina, ka citu veikalu tīklu preču groza apjoms un sastāvs būtiski atšķiras no AS „Drogas” preču groza sastāva un apjoma.

3) luksusa smaržas un kosmētikas produkti ir nodalāmi no plaša patēriņa „health and beauty” (veselība un skaistums) precēm¹³.

4) EK, nenonākot līdz precīzam secinājumam par konkrētā tirgus definīciju, ir atzinusi, ka mazumtirgotājs, kas izplata plaša patēriņa „health and beauty” preces, izjūt konkurences spiedienu no lielveikaliem, kas pārsvarā tirgo pārtiku¹⁴. Tādējādi pamatoti ir ņemt vērā pārklāšanās efektus, novērtējot lielveikalu apgrozījumu, tomēr nav pamata vērtēt tos kā tiešos konkurentus, kas konkurē vienā konkrētajā tirgū.

4.1.1. Mazumtirdzniecības tirgus vispārējs raksturojums

No KP rīcībā esošās informācijas konstatējams, ka saimniecisko darbību, kas klasificēta ar NACE 2.red.kodu 47.75, proti, kosmētikas un tualetes piederumu mazumtirdzniecība Latvijas teritorijā, kuru AS „Drogas”, saskaņā ar Centrālajā statistikas pārvaldā (turpmāk – CSP) pieejamo informāciju, norādījusi kā savu pamatdarbības jomu, 2009.gadā veica 143 komersanti.

¹⁰ Nr.COMP/M.3464 – Kesko/ICA/JV.

¹¹ Case No COMP/M.3464 Kesko/ICA/JV, 21.punkts

http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m3464_20041115_20310_en.pdf

¹² Case No IV/M.784 – Kesko/Tuko, 19. un 20.punkts,

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1997:110:0053:0076:EN:PDF>

¹³ Case No COMP/M.3716 AS Watson/Marioun, 6.punkts,

http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m3716_20050407_20310_en.pdf

¹⁴ Case No COMP/M.2951 AS Watson/Kruidvat, 12.punkts,

http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m2951_en.pdf

Tabula Nr.1

NACE koda 47.75 – kosmētikas un tualetes piederumu mazumtirdzniecības specializētajos veikalos kopējais apgrozījums Latvijas teritorijā 2007.-2009.gadā.

	2007	2008	2009
Uzņēmumu skaits	122	143	143
Apgrozījums (tūkst. Ls)	82543	90342	68903
Kopējā preču un pakalpojumu iepirkumu vērtība (tūkst. Ls)	67507	74392	56279

Vērtējot konkrētās preces tirgu, KP analizēja vidi, kurā darbojas AS „Drogas”. KP konstatēja, ka kopā jomu, kurā darbojas AS „Drogas”, nosacīti pieņemts apzīmēt kā „health and beauty”¹⁵ preču mazumtirdzniecību, vienlaikus AS „Drogas” veikalu sortiments ir plašāks nekā saskaņā ar teoriju tiek saprasta „health and beauty” preču mazumtirdzniecība. Ņemot vērā Lietuvā esošo informāciju, KP secina, ka AS „Drogas” veikalu sortimentā atrodas šādas preču grupas:

(*),

un, iespējams, citas preces, par ko KP nav informācijas. Minētais saraksts ir vizuāli šķaidīgāks, pamatojoties uz KP rīcībā esošo informāciju. Saskaņā ar AS „Drogas” mājas lapā (<http://www.drogas.lv>) publicēto informāciju: „Drogas klientiem piedāvā vairāk nekā 10 000 ikdienā nepieciešamu preču – dekoratīvo kosmētiku, sejas un ķermeņa kopšanas līdzekļus, matu krāsas, matu kopšanas un veidošanas līdzekļus, higiēnas preces, parfimēriju, galantērijas preces, zeķbikses un zeķes, bērnu preces, sadzīves ķīmiju un saimniecības preces”¹⁶. Bez tam, saskaņā ar AS „Drogas” 23.02.2012. sniegto informāciju Lietuvā, (*). Kā AS „Drogas” galvenais saimnieciskās darbības virziens Lursoft mājas lapā tiek norādīta NACE koda grupa 47.75: kosmētikas un tualetes piederumu mazumtirdzniecība specializētos veikalos.

Ņemot vērā minēto, KP turpmāk Lietuvā AS „Drogas” veikalos esošo sortimentu definē kā „skaistumkopšanas, veselības, galantērijas un sadzīves” preču mazumtirdzniecība (turpmāk – „skaistumkopšanas un sadzīves” preču mazumtirdzniecība).

Saskaņā ar 23.02.2011. sniegto informāciju (*).

Ņemot vērā minēto – AS „Drogas” viedokli par konkurentiem – KP secina, ka ir pamatoti izvērtēt AS „Drogas” stāvokli un konkurenci ar specializētiem mazumtirdzniecības tīkliem, kā arī nespecializētiem mazumtirdzniecības tīkliem, kuru sortimentā ir „skaistumkopšanas un sadzīves” preču segments.

4.1.2. Konkurences apstākļi specializētos mazumtirdzniecības tīklos

KP izvērtēja „skaistumkopšanas un sadzīves” preču piedāvājumu AS „Dzintars”, „Douglas”, „Kolonna”, „Kristiana” veikalos un konstatēja, ka šajos veikalos sortimentā nav mājsaimniecības, sadzīves un citu līdzīgu preču. To sortiments pamatā aptver šādas kategorijas:

- 1) dušas želejas, vannas putas, sāļi, ziepes;
- 2) matu kopšanas, veidošanas līdzekļi, matu krāsas;
- 3) sejas un ķermeņa kopšanas līdzekļi;
- 4) dekoratīvā kosmētika;
- 5) dezodoranti;
- 6) skūšanās kosmētika;

¹⁵ <http://www.allbusiness.com/glossaries/health-beauty-aids/4964880-1.html#axzz2BdeI26C1>, skatīts: 10.10.2012.

¹⁶ AS „Drogas” mājas lapa, <http://www.drogas.lv/lat/par-mums/drogas-sodien>, skatīts: 13.10.2012.

7) parfimērija.

Ņemot vērā minēto, KP secina, ka minēto veikalu piedāvājums, pirmkārt, aptver daudz mazāk preču kategoriju, un līdz ar to no patērētāju un piegādātāju viedokļa minētie mazumtirdzniecības tīkli tikai daļēji var aizvietot AS „Drogas”. Otrkārt, salīdzinājumā ar specializētajiem ražotāju veikaliem, piemēram, AS „Dzintars”, kaut arī tajos ir specializētās preces, tomēr tās neietver vairāku ražotāju konkurējošās preces, t.i., specializējas ļoti šauri uz konkrēto ražotāju un tādējādi nespēj nodrošināt patērētājiem maksimāli lielāku izvēli.

Tabula Nr.2

Lielāko komersantu, kuru saimnieciskā darbība ir saistīta ar NACE 2.red.kodu – 47.75, neto apgrozījums konkrētajā tirgū Latvijas teritorijā 2009. un 2010.gadā (*)

<i>Uzņēmums</i>	<i>Apgrozījums 2009 (Ls)</i>	<i>%</i>	<i>Apgrozījums 2010 (Ls)</i>	<i>%</i>
AS „Drogas”	(*)	(*)	(*)	(*)
SIA „Douglas Latvia”	(*)	(*)	(*)	(*)
AS „Dzintars”	(*)	(*)	(*)	(*)
SIA „Bodybalt”	(*)	(*)	(*)	(*)
SIA „Kristiana”	(*)	(*)	(*)	(*)
SIA „Faberlic Baltija”*	(*)	(*)	(*)	(*)
SIA „Multilukss”	(*)	(*)	(*)	(*)
SIA „Poetica”*	(*)	(*)	(*)	(*)
SIA „RIALS PLUS”*	(*)	(*)	(*)	(*)
Kopā:	(*)	100	(*)	100

* apgrozījums, kas atbilst NACE koda 47.75 apgrozījumam

No tabulā Nr.2 sniegtajiem datiem konstatējams, ka AS „Drogas” ir lielākais apgrozījums starp minētiem komersantiem un salīdzinot ar tuvāko sekotāju, AS „Drogas” apgrozījums ir aptuveni četras reizes lielāks.

Veikalu platību sadalījums AS „Drogas” veikaliem un to tuvāko konkurentu¹⁷ veikaliem ir atspoguļots tabulā Nr.3.

Tabula Nr.3

Skaistumkopšanas produktu veikalu platības 2010.gadā (*)

Analizējot visu tabulā Nr.3 minētajām komercsabiedrībām piederošo veikalu platības, konstatējams, ka AS „Drogas” veikalu platības un veikalu skaits ir lielākais starp tabulā uzskaitītajiem specializētiem tīkliem Latvijas teritorijā.

KP arī ņēma vērā Vācijas konkurences iestādes praksi¹⁸, kas kā vienu no rādītājiem, vērtējot, vai visi apskatāmie mazumtirdzniecības tirgus dalībnieki ir

¹⁷Par AS „Drogas” tuvākajiem konkurentiem varētu būt SIA „Douglas Latvia”, SIA „Multilukss”, AS „Dzintars”, SIA „Bodybalt”, SIA „Kristiana”, SIA „Poetica”, SIA „Rials Plus”, SIA „Fragrances International”, SIA „Viadel”, SIA „Vitmals”, SIA „Faberlic Baltija”, SIA „LIAD Baltija”.

¹⁸<http://www.bundeskartellamt.de/wDeutsch/download/pdf/Fusion/Fusion07/B9-520-06.pdf>

vērtējami kā konkurenti, ir ņēmusi vērā preču sortimenta sadalījumu cenu kategorijās. Augstākā tiesa Diseldorfā šo pieeju konkrētā tirgus noteikšanā ir akceptējusi. KP ir apzinājusi potenciālo konkurentu sortimenta vienību skaitu dažādās cenu kategorijās tualetes un kosmētikas produktiem (t.i., sejas un ķermeņa tīrīšanas līdzekļi, dekoratīvā kosmētika, parfimērija), skat. 1.attēls.

Attēls Nr.1

Sortimenta vienību skaits preču cenu grupās tualetes un kosmētikas produktiem 2009. un 2010.gadā atsevišķiem komersantiem, kas saimniecisko darbību veic kosmētikas un tualetes piederumu mazumtirdzniecības specializēto veikalos tirgū (*)

Izvērtējot attēlā Nr.1 atspoguļoto, secināms, ka AS „Drogas” veikali patērētājiem piedāvā zemāku cenu produktus, salīdzinot ar tādiem veikaliem kā „Kolonna”, „Douglas”, „Kristiana”, kuros lēto preču īpatsvars ir daudz mazāks. Savukārt „Multilukss” veikali atšķiras ar to, ka piedāvā tikai Krievijā ražotas preces un nepiedāvā saimniecības preces.

KP izvērtējusi citu komersantu, kuru saimnieciskā darbība ir saistīta ar NACE 2.red.kodu – 47.75, viedokļus par konkurentiem. Tā, piemēram, (*).

Kopumā no minētā secināms, ka, kaut arī teorētiski gan SIA „Kristiana”, gan SIA „Douglas Latvia”, „Kolonna”, kuriem ir savs mazumtirdzniecības tīkls/veikali, varētu tikt uzskatīti par AS „Drogas” konkurentiem, taču, ņemot vērā realizētās produkcijas cenu līmeņu sadalījumu starp minētajiem komersantiem, kā arī ņemot vērā komersantu sniegtos viedokļus, veikalos realizētās preču grupas un preču cenu diapazonu, secināms, ka SIA „Douglas Latvia”, „Kolonna” un SIA „Kristiana” saimnieciskā darbība tiek mērķēta uz cita veida patērētāju auditoriju, kā tas ir ar AS „Drogas” veikalu sortimenta piedāvājumu. Tāds pats secinājums ir attiecināms arī uz „Oriflame”, „Avon”, kā uz potenciāliem Drogas veikalos produkcijas aizvietotājiem. Turklāt minēto zīmolu produkcijas izplatīšanas veids būtiski atšķiras no klasiskas izplatīšanas, tirgojot veikalos, un šis apstāklis ir svarīgs no piegādātāju viedokļa.

Vērtējot aizvietojamību no patērētāju (pieprasījuma) puses, konstatējams, ka aizvietojamība var būt tikai atsevišķās kategorijās atsevišķiem produktiem, kas pārklājās (kā AS „Drogas”, tā „Kolonna” veikalos pārstāvēta dažu vienu un to pašu ražotāju dekoratīvā kosmētika un līdzīgā pārklājuma pakāpē arī dažas citas preces). Pastāv ievērojams skaits preču kategoriju, kas nav sastopami „Douglas Latvia”, „Kolonna” veikalos. Tādējādi KP vērtējumā patērētājiem šie mazumtirgotāji kopumā nav aizvietojami.

Vērtējot no piedāvājuma puses, secināms, ka gan „Douglas”, gan „Kolonna” veikali atrodas Latvijas lielākajās pilsētās, tomēr, ņemot vērā preču cenu grupu atšķirības, salīdzinājumā ar AS „Drogas” preču cenu kategorijām un veikalu tīkla lielumu un izvietojumu Latvijas teritorijā, SIA „Douglas Latvia” un „Kolonna” varētu tikai daļēji tikt vērtēti kā AS „Drogas” konkurenti.

SIA „Kristiana” darbības nozare KP vērtējumā ir selektīvās kosmētikas tirgus, kas nozīmē, ka tiek realizēti ekskluzīvie produkti, kas tiek atlasīti pēc noteiktiem kritērijiem, kuru cenas turklāt ir ievērojami augstākas nekā AS „Drogas” veikalu tīklā esošo preču cenas. ņemot vērā Lietā esošos materiālus, kā arī SIA „Kristiana” produktu sortimentu, KP secina, ka SIA „Kristiana” gan no pieprasījuma, gan no piedāvājuma puses nav vērtējams kā AS „Drogas” konkurents.

Līdz ar to KP secina, ka gan no sortimenta, gan no kopējā apgrozījuma, gan preču iedalījuma cenu kategorijās, gan pieejas preču realizācijai (pasniegšanu patērētājiem) NACE koda grupā 47.75 – kosmētikas un tualetes piederumu mazumtirdzniecība specializētos veikalos viedokļa, neviens no citiem šajā koda grupā esošajiem lielākajiem mazumtirgotājiem nav tiešs vai līdzvērtīgs AS „Drogas” konkurents. KP uzskata, ka „Douglas”, „Kolonna”, „Kristiāna” veikalu piedāvājums var tikai daļēji un nenozīmīgi aizvietot AS „Drogas” piedāvājumu un otrādi – AS „Drogas” piedāvājums tikai daļēji un nenozīmīgi spēj aizvietot minēto veikalu piedāvājumus.

Vērtējot piedāvājuma aizvietojamību specializētos viena ražotāja veikalos, KP uzskata, ka aizvietojamība starp AS „Drogas” piedāvājumu un viena ražotāja piedāvājumu pastāv tikai daļēji, jo pārstāvētie kosmētikas un parfimērijas ražotāji nepiedāvā savos veikalos virkni produktu, ko piedāvā AS „Drogas”.

Savukārt „ceļojumu veikalos” (travel retail), kas ir specializēti smaržu un kosmētikas veikali, lidostās, lidmašīnās un uz kuģiem un ārpus lidostu/ostu esošo veikalu piedāvājumi nav aizvietojami, jo šo tirdzniecības vietu pieejamība patērētājiem kardināli atšķiras, t.i., minētie veikali patērētājiem nav pieejami regulāri vai pastāvīgi jebkurā laikā.

Vērtējot aptiekas kā potenciālo noieta kanālu līdzīgām precēm, kas ir AS „Drogas” veikalu sortimentā, KP uzskata, ka aptieku piedāvājums neaizvieto AS „Drogas” veikalu piedāvājumu pilnā mērā, bet tikai attiecībā uz dažām preču grupām un dažām precēm.

4.1.3. Konkurence ar pārtikas/nepārtikas lielveikaliem „skaistumkopšanas un sadzīves” preču sektorā

KP salīdzināja AS „Drogas” arī ar tādiem „skaistumkopšanas un sadzīves” preču mazumtirdzniecības preču noieta kanāliem kā pārtikas/nepārtikas lielveikali.

Pamatojoties uz līdzšinējiem secinājumiem¹⁹ un Lietuvā veikto patērētāju iepirkumu analīzi (analizējot SIA „Rimi Latvia”, SIA „MAXIMA Latvija” un SIA „Palink” preču apmaksas čekus par laika periodu no 01.03.2011. līdz 26.03.2011.), skat. Tabula Nr.4, KP konstatēja, ka (*).

Tabula Nr.4

SIA „MAXIMA Latvija”, SIA „RIMI Latvia”, SIA „Palink” veikalos pirktu preču īpatsvars starp pārtikas un nepārtikas precēm 2011.gadā (*)

KP apkopja arī lielāko mazumtirgotāju – SIA „MAXIMA Latvija”, SIA „RIMI Latvia”, SIA „Palink” viedokļus par pārtikas un nepārtikas pirkumiem.

SIA „MAXIMA Latvija” 2010.gada 20.aprīļa vēstulē Nr.101 ir norādījusi, ka „rīcībā nav objektīvi pārbaudītu datu, kas ļautu izdarīt viennozīmīgu secinājumu vai dekoratīvās kosmētikas, ķermeņa un sejas kopšanas līdzekļu un parfimērijas apakšgrupu preču iegāde MAXIMA Latvija veikalos ir pamata pirkums vai papildus pirkums. Lielākajā daļā gadījumu tas nav pamata pirkums”.

SIA „RIMI Latvia” 2011.gada 21.aprīļa vēstulē Nr.01/01-189 norādījusi, ka (*).

SIA „Palink” 2011.gada 27.aprīļa vēstulē Nr.01-02/201 informējusi, ka (*).

Papildus patērētāju iepirkumu analīzei, KP veica arī izpēti, apkopojot lielāko ikdienas preču mazumtirgotāju – SIA „Rimi Latvia”, SIA „MAXIMA Latvija” un SIA „Palink”, kā arī papildus SIA „Cenuklubs.lv” un SIA „DEPO DIY” datus par kopējo

¹⁹ KP lietā „Par Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 1., 2., 5. un 6.punktā noteikto aizliegumu pārkāpumu SIA „MAXIMA Latvija” darbībās”, skat. <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/K7GHRaDr8E.pdf> ir secinājusi, ka mazumtirgotājam MAXIMA pārtikas preces sastāda lielāko daļu no kopējā apgrozījuma.

plauktu platību un veikala plauktu platību m² „skaistumkopšanas un sadzīves” preces šādās preču grupās:

- dekoratīvās kosmētikas; ķermeņa un sejas kopšanas līdzekļu (t.i., dušas želejas, vannas putas, sāļi, ziepes, matu kopšanas un veidošanas līdzekļi, dezodoranti, skūšanās piederumi, krēmi, pieniņi, u.c.); parfimērijas (turpmāk – preču grupa Nr.1.);
- mutes dobuma kopšanas līdzekļi (t.i. zobu pastas, mutes skalojamie līdzekļi, zobu diegs, zobu sukas u.c.) (turpmāk – preču grupa Nr.2.);
- higiēnas preces (t.i., higiēniskās paketes, tamponi, ikdienas ieliktnīši, u.c.) (turpmāk – preču grupa Nr.3.);
- mājas tīrīšanas un kopšanas līdzekļi (t.i., līdzekļi grīdas, mīksto grīdas segumu, mēbeļu uzkopšanai, logu, spoguļu, flīžu mazgāšanai, vannas, izlietņu, flīžu un dažādu virtuves virsmu tīrīšanai, švammes, lupatiņas u.c.); veļas mazgāšanas un kopšanas līdzekļi (t.i. veļas pulveris, veļas mīkstinātājs, veļas mazgāšanas līdzekļi, traipu tīrītāji u.c.); papīra izstrādājumi (t.i. tualetes papīrs, dekoratīvās salvetes, papīra galdauti, papīra kabatas lakatiņi, papīra dvieļi u.c.) (turpmāk – preču grupa Nr.4.);
- bērnu kopšanas līdzekļi un preces (t.i., bērnu kosmētika, dušas želejas, šampūni, ķermeņa losjoni, eļļas, autiņbiksītes u.c) (turpmāk – preču grupa Nr.5.), skat. Tabula Nr.5; Tabula Nr.6; Tabula Nr.7.

Tabula Nr.5

SIA „MAXIMA Latvija” un SIA „Rimi Latvia” plauktu apjoms m², sadalot pēc preču grupām (*)

SIA „Palink” tehnisku iemeslu dēļ nebija iespējams iesniegt apkopojumu par preču grupu plauktu apjomu m² katrā no SIA „Palink” veikaliem, tāpēc pieprasītā informācija tika iesniegta par visiem veikaliem kopā. KP vērtējumā, šie dati nav izmantojami, jo nav attiecīgi salīdzināmi ar citiem mazumtirgotājiem, līdz ar to netika izmantoti.

Tabula Nr.6

SIA „cenuklubs.lv” plauktu apjoms m², sadalot pēc preču grupām

Veikala adrese	Veikala kopējā platība m ²	Plauktu apjoms m ²				
		Preču grupa Nr.1	Preču grupa Nr.2	Preču grupa Nr.3	Preču grupa Nr.4	Preču grupa Nr.5
Rēzeknes iela 3, Rīga	6680	173,7	7,45	2,95	102	15,25
Jaunmoku iela 13, Rīga	2409	14,7	2,95	2,95	58,75	7,05
Brīvības gatve 372, Rīga	2191	17,6	2,35	2,95	47	5,9
Brīvības gatve 155, Rīga	0	0	0	0	0	0
Brīvības gatve 382, Rīga	0	0	0	0	0	0

Tabula Nr.7

SIA „DEPO DIY” plauktu apjoms m², sadalot pēc preču grupām (*)

Izvērtējot tabulā Nr.5., 6. un 7. norādīto informāciju, KP secina, ka gan pārtikas mazumtirgotājiem SIA „MAXIMA Latvija” un SIA „Rimi Latvia”, gan SIA „cenuklubs.lv” un SIA „DEPO DIY” AS „Drogas” tirgotās „skaistumkopšanas un sadzīves” preces ir tikai papildus preces pie cita sortimenta preču tirdzniecības.

KP konstatē, ka, piemēram, (*).

KP secina, ka patērētāja motivācija, izvēloties iepirkties pārtikas lielveikalos, saistīta ar nepieciešamību pamatā iepirkt pārtikas preces, un nepārtikas preču pirkumam ir sekundāra nozīme. Tas pats attiecināms arī uz iepirkšanos SIA „DEPO DIY” vai SIA „cenuklubs.lv” veikalos. Savukārt, izvēloties iepirkties AS „Drogas”, KP vērtējumā, izvēle ir saistīta tikai ar AS „Drogas” veikalos pieejamo nepārtikas preču iegādi. Minētais gan varētu nebūt attiecināms uz konkrētu akcijas preču (reklāmas bukletos pieejamu) iegādi, kuras patērētājs ir izvēlējies jau iepriekš pirms veikala apmeklējuma. Tādējādi pastāv iespēja, ka patērētājs savu izvēli var balstīt uz lētāko cenu AS „Drogas” veikalos vai kādā no tuvākiem pārtikas lielveikaliem. Taču konkrētajā gadījumā tas nav pietiekami, lai AS „Drogas” atzītu par tādu, kas darbojas vienā un tajā pašā konkrētajā tirgū ar nespecializētiem ikdienas patēriņa preču veikaliem/lielveikaliem.

Kopumā secināms, ka AS „Drogas” veikalu sortiments tikai daļēji pārklājas ar nespecializēto ikdienas patēriņa preču veikalu nepārtikas sortimentu, kā arī tikai daļēji un nenozīmīgi pārklājas ar specializēto parfimērijas un kosmētikas veikalu sortimentu. Līdz ar to nespecializēto ikdienas patēriņa preču veikalu un specializēto parfimērijas un kosmētikas veikalu rādītāji būtu ņemami vērā AS „Drogas” iepirkumu varas izvērtēšanai.

Ņemot vērā iepriekš minēto, KP izvērtēja AS „Drogas” iepirkuma varu „skaistumkopšanas un sadzīves” preču segmentā. Iepirkuma vara galvenokārt tiek raksturota ar mazumtirgotāja apgrozījumu, jo mazumtirgotāja apgrozījums mazumtirdzniecībā ir ekvivalents tā veiktajam iepirkumam. T.i., to, ko iepirka no piegādātājiem – to arī realizē savos veikalos. Pamatojoties uz augstāk norādītajiem datiem par dažādu komersantu, kuri tiek uzskatīti par daļējiem AS „Drogas” konkurentiem, apgrozījumiem, KP konstatē, ka AS „Drogas” apgrozījums „skaistumkopšanas un sadzīves” preču segmentā ir ļoti būtisks un daudz lielāks nekā citiem komersantiem.

Bez tam AS „Drogas” ir vislielākais veikalu skaits un to izvietojums aptver visu Latvijas teritoriju. Ikdienas patēriņa preču mazumtirgotāji, kuru piedāvājums ir salīdzināms ar AS „Drogas” piedāvājumu, ir SIA „Rimi Latvia”, SIA „MAXIMA Latvija”, SIA „Palink”, bet tikai tie veikali, kas atbilst hipermarketa formātam, jo tikai tajos piedāvātais sortiments, tā apgrozījums, platības šī piedāvājuma izvietojumam, piegādātāju skaits, marku skaits, kategoriju skaits var būt salīdzināms ar attiecīgiem AS „Drogas” rādītājiem. Bet tādu veikalu visā Latvijā ir tikai ap 10-15, savukārt AS „Drogas” ir vairāk kā 70 tādi veikali. Savukārt, izvēloties iepirkties AS „Drogas”, KP vērtējumā, izvēle ir saistīta tikai ar AS „Drogas” veikalos pieejamo nepārtikas preču iegādi.

Tāpēc veikalus, kuru sortimentā pamatā ir pārtikas preces, vai veikalus, kuru sortimentā ir būvniecības un mājas labiekārtošanas preces, nevar uzskatīt par AS „Drogas” pietiekoši efektīviem konkurentiem.

4.2. Konkrētās preces tirgus

„Skaistumkopšanas un sadzīves” segmenta preces KP vērtējumā nelielā apmērā ir aizvietojamas ar precēm, kuras parasti piedāvā nespecializētie ikdienas patēriņa preču veikali. Vienlaicīgi šī segmenta preces ir apvienojamas ar kopējo definīciju pēc to pielietošanas mērķa un to ir pietiekami daudz, lai būtu ekonomiski pamatoti un

patērētāju interesēm atbilstoši atvērt un uzturēt vairāk specializētos veikalus, kuros piedāvāt šīs preces. Jo vairāk preču kategoriju mazumtirgotājs iekļauj savā „skaistumkopšanas un sadzīves” sortimentā un jo daudzveidīgākas ir preces šajās kategorijās, jo interesantāks patērētājam ir šāds veikals kā atsevišķs koncepts un jo vairāk šis „skaistumkopšanas un sadzīves” koncepta veikals attālinās no nespecializētā ikdienas patēriņa preču veikala koncepta; attiecīgi arī patērētāji vairāk nošķir divus šos konceptus kā dažādas specializācijas konceptus, kas apmierina dažādas patērētāju vajadzības.

Turklāt jāpiezīmē, ka, lai atbilstu pēc iespējas lielākam skaitam dažādu patērētāju interesēm, sortiments tiek veidots gan no pieprasītākajiem produktiem salīdzinoši zemā cenu kategorijā, gan no produktiem, kas nav tik pieprasīti un maksā salīdzinoši dārgāk, savukārt nespecializēts ikdienas patēriņa preču veikals ir motivēts piedāvāt tikai savās kategorijās pieprasītākos produktus, jo kopumā „skaistumkopšanas un sadzīves” preces nav tās, uz kurām veikals specializējas un attiecīgi neatvēr tālām tik daudz savas tirdzniecības platības.

KP konstatēja, ka daļu no AS „Drogas” veikalos piedāvātā sortimenta piedāvā nespecializētie ikdienas patēriņa preču veikali, piemēram, SIA „Rimi Latvia”, SIA „MAXIMA Latvija” un citi specializētie un nespecializētie veikali, kuros „skaistumkopšanas un sadzīves” preces neveido pamatu sortimentā, vai specializētie kosmētikas un parfimērijas veikali.

KP vērtējumā, lai gan daļa AS „Drogas” veikalos piedāvātā sortimenta var būt pieejama arī citos veikalos, tomēr šis sortiments citos veikalos nav tik plašs, vienkopus apvienojot mājokļa, ķermeņa kopšanai, dekoratīvās kosmētikas u.c. produktus. Līdz ar to KP uzskata, ka AS „Drogas” veikali ir vienīgie, kas Latvijas teritorijā piedāvā „skaistumkopšanas un sadzīves” preces tik daudzās kategorijās un tik plašā sortimentā. Ņemot vērā iepriekš minēto, atbilstoši KL 1.panta 5.punktam konkrētais preces tirgus ir „skaistumkopšanas un sadzīves” preču mazumtirdzniecības tirgus.

4.3. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus

Konkrētajā Lietuvā, kad tiek vērtēts mazumtirgotāja tirgus stāvoklis mazumtirdzniecības tirgū un tiek vērtēta tā ietekme uz saistīto iepirkuma tirgu, ir svarīgi veikt piedāvājuma puses (piegādātāju) novērtējumu. Patērētāju intereses, savukārt, tiek ievērotas to kopumā (visā valsts teritorijā), neidentificējot nevienu lokālo tirgu. Turklāt noteicošais ir apstākļi, ka DSM lietās tiek kopumā vērtēts mazumtirdzniecības tirgus un tajā DSM esošā mazumtirgotāja ietekme uz piegādātājiem konkrētajā iepirkuma tirgū. Tādējādi apsvērumiem, kuriem ir nozīme DSM konstatēšanā, ir dodama priekšroka²⁰.

Šādos apstākļos ģeogrāfiskā tirgus noteikšanai ir svarīgi novērtēt mazumtirgotāja klātbūtnes līmeni valsts teritorijā un tā darbības organizāciju. AS „Drogas” ir mazumtirdzniecības tirgus dalībnieks, kas darbojas visā Latvijas teritorijā. Saskaņā ar Lietuvā esošo informāciju AS „Drogas” centralizēti nosaka cenu politiku, preču klāstu, preču izplatīšanu pa veikalu formātiem un mārketinga aktivitātes. Svarīgākais, ka vienošanos par preču piegādi AS „Drogas” ar piegādātājiem slēdz centralizēti – par piegādi mazumtirgotāja tīklam visā Latvijas teritorijā.

Saskaņā ar Lietuvā pieejamo informāciju uz 2011.gada sākumu (*).

Saskaņā ar AS „Drogas” mājas lapā publicēto: *„No viena veikala Rīgas centrā AS Drogas septiņpadsmit gadu laikā izveidojies par lielāko kosmētikas un sadzīves preču mazumtirdzniecības veikalu tīklu Baltijā ar 125 veikaliem Latvijā un Lietuvā. Latvijā Drogas ir pārstāvētas visplašāk – no 78 veikaliem 44 darbojas Rīgā, bet*

---

²⁰ Līdzīgus apsvērumus par mazumtirgotāja darbības organizāciju izdarīja arī EK 23.10.2000. lēmumā lietā Nr.COMP/M.2161 – Ahold/Superdiplo (turpmāk – *Ahold/Superdiplo*), 18.rindkopā.

reģionu pilsētās – 34. Lietuvā klientiem ir atvērti 47 veikali Drogas – 16 Viļņā un 31 reģionu pilsētās”²¹.

Ņemot vērā iepriekš minēto, atbilstoši KL 1.panta 3.punktam konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir Latvijas teritorija un atbilstoši KL 1.panta 4.punktam konkrētais tirgus ir „skaistumkopšanas un sadzīves” preču mazumtirdzniecība Latvijas teritorijā.

4.4. Konkrētais iepirkuma tirgus

Konkrētais iepirkumu tirgus tiek noteikts, lai identificētu vidi, kurā izpaužas piegādātāju tiesisko interešu aizskārums DSM ļaunprātīgas izmantošanas rezultātā (KL 13.panta otrās daļas 1. līdz 6.punktā noteikto aizliegumu pārkāpums). Iepirkuma tirgū saskaras mazumtirgotāja, kas veido pieprasījuma pusi, un piegādātāja, kas veido piedāvājuma pusi, komerciālās intereses. Tas ir cieši saistīts ar ekonomiskā ziņā pakārtotu mazumtirdzniecības tirgu. No piedāvājuma puses piegādātāja piegādātais un mazumtirgotāja iepirktais preču sortiments atspoguļo mazumtirgotāja stratēģiju un piedāvājuma veidošanu mazumtirdzniecības tirgū galapatērētājam.

4.4.1. Iepirkuma konkrētās preces tirgus

Tradicionāli konkrētais tirgus tiek noteikts, par pamatu ņemot patērētāju viedokli. Tomēr, nosakot konkrēto tirgu, kurā piegādātājs var būt atkarīgs no mazumtirgotāja, pieeja atšķiras. Atbilstoši EK praksei konkrētais tirgus tiek noteikts, ņemot vērā piegādātāju elastību un tiem pieejamos alternatīvos noieta kanālus²². Arī mazumtirgotājs, kaut arī patērētājiem piedāvā plašu produktu sortimentu, nevar visas nepieciešamās preces iegādāties no viena piegādātāja. Tādējādi šādos apstākļos nevar pastāvēt vienots iepirkuma tirgus mazumtirdzniecībai, bet gan atsevišķi iepirkuma tirgi, atbilstoši preču kategorijām²³.

Pamatojoties uz AS „Drogas” 23.12.2011. vēstulē Nr.343/2011/OS1 sniegto informāciju par aktuālajiem piegādātājiem, secināms, ka AS „Drogas” ir plašs piegādātāju tīkls, skat. attēls Nr.2.

Attēls Nr.2

AS „Drogas” piegādātāju skaits pa preču grupām uz 2011.gada 23.decembri (*)

AS „Drogas” ar EC sadarbojās uz 2005.gada 31.augustā noslēgtā Piegādes līguma Nr.17/2005 pamata. Saskaņā ar minēto līgumu EC piegādāja AS „Drogas” sejas un ķermeņa kopšanas līdzekļus, dekoratīvo kosmētiku un smaržas. Tāpēc ir pamatoti izvērtēt vispirms piegādātāja (EC) atkarību no AS „Drogas” tieši šo preču kategoriju tirgos.

4.4.2. Iepirkuma konkrētais ģeogrāfiskais tirgus

Par konkrēto ģeogrāfisko tirgu uzskatāma Latvijas teritorija. EK konsekventi iepirkumu tirgu ir vērtējusi nacionālās robežās²⁴, lai gan neizslēdza iespēju iepirkuma ģeogrāfisko teritoriju noteikt arī plašākās robežās pastiprinātas iepirkuma tirgu internacionalizācijas²⁵ dēļ. KP rīcībā esošā informācija liecina, ka (*). Tas liecina par labu tādas konkrētā iepirkuma tirgus ģeogrāfiskās teritorijas noteikšanai, kas pārsniegtu nacionāla tirgus robežas.

²¹ AS „Drogas” mājas lapa <http://www.drogas.lv/lat/par-mums/drogas-sodien>, skatīts 13.10.2012.

²² *Rewe/Meinl*, 76.rindkopa.

²³ *Kesko/ICA/JV*, 21.rindkopa; *Rewe/Meinl*, 77.rindkopa.

²⁴ *Rewe/Meinl*, 83.rindkopa; *Rewe Plus/Discount*, 23.rindkopa.

²⁵ *Ahold/Superdiplo*, 22.rindkopa

Vienlaikus KP norāda, ka EC ar AS „Drogas” sadarbojās Latvijas teritorijas robežās, kur arī tieši izpaudās AS „Drogas” DSM ļaunprātīga izmantošana un reālā ietekme uz piegādātāju un konkurenci iepirkuma tirgū.

Piegādātāja atkarības novērtēšanai precīzi noteiktai konkrētā iepirkuma tirgus teritorijas dimensijai nav izšķirošas nozīmes, lai konstatētu, vai piegādātājs ir atkarīgs no mazumtirgotāja. Piegādātāju atkarības novērtēšanas pamatā ir mazumtirgotāja un piegādātāja savstarpējo tiesisko attiecību (piegādes līguma) analīze un abu tirgus dalībnieku ekonomiskās varas salīdzināšana. Iepirkuma tirgus šajā ziņā tiek noteikts, lai varētu identificēt DSM ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpuma rezultātā ietekmēto vidi.

Ņemot vērā minēto un turpmāk Lietā ietvertos apsvērumus, KP uzskata, ka konkrētās Lietas izmeklēšanas vajadzībām un KL 13.panta otrās daļas piemērošanas vajadzībām sejas un ķermeņu kopšanas līdzekļu, dekoratīvās kosmētikas, dezodorantu un dušas želejas, vannas putu, sāļu un ziepju iepirkuma tirgus teritorijas noteikšanai Latvijas teritorija ir pietiekoša. Nosakot šādu teritorijas ierobežojumu, ir iespējams vērtēt DSM ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpumu un negatīvo ietekmi uz konkurenci iepirkuma tirgū kopumā. Turklāt, ņemot vērā, ka saskaņā ar KL 13.panta otrajā daļā ietverto DSM definīciju ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums attiecas uz Latvijas teritoriju, nav pamata konkrēto ģeogrāfisko tirgu noteikt robežās, kas pārsniedz nacionālā tirgus robežas.

Līdz ar to atbilstoši KL 1.panta 4.punktam konkrētie iepirkumu tirgi, kuros vērtējams EC tiesību aizskārums, ir:

- 1) sejas un ķermeņa kopšanas līdzekļu piegādes tirgus Latvijas teritorijā;
- 2) dekoratīvās kosmētikas piegādes tirgus Latvijas teritorijā;
- 3) dezodorantu piegādes tirgus Latvijas teritorijā;
- 4) dušas želejas, vannas putu, sāļu un ziepju tirgus Latvijas teritorijā.

5. Piegādātāju atkarība

Vērtējot piegādātāju atkarību, jāņem vērā, ka atšķiras arī piegādātāju kopējās atkarības apmērs, kas nepieciešams, lai varētu noteikt atrašanos klasiskajā dominējošajā stāvoklī vai DSM. Pilnīgu atkarību, kad no mazumtirgotāja ir atkarīgi visi vai lielākā daļa piegādātāju, ir svarīgi konstatēt klasiskā dominējošā stāvokļa lietās²⁶. Līdz ar to, ja izpildītos piegādātāju pilnīgas atkarības kritērijs visā konkrētajā iepirkuma tirgū, tad būtu pamats vērtēt mazumtirgotāja atrašanos klasiskajā dominējošajā stāvoklī iepirkumu tirgū, kas nav Konkurences likuma 13.panta otrās daļas mērķis. No minētā izriet, ka DSM lietās, kad mazumtirgotāja tirgus varas sliksnis ir zem klasiskās dominances līmeņa, piegādātāju atkarība *per se* nevar veidoties visā iepirkuma tirgū. Turklāt jāņem vērā, ka *Rewe/Meinl* lietā noteiktais piegādes īpatsvars no piegādātāja apgrozījuma virs 22% tika izvēlēts, vērtējot klasiskā dominējošā stāvokļa veidošanās iespējas iepirkumu tirgū²⁷. Tas ļauj tālāk secināt, ka DSM lietās, kad tirgus varas sliksnis ir zemāks par klasiskā dominējošā stāvokļa tirgus varas sliksni, ir pamats vērtēt piegādātāju atkarības veidošanos arī pie zemākā piegādes īpatsvara.

5.1. EC atkarība no AS „Drogas”

Iesniegumā minēts: „*kas attiecas uz EC (autorizētā izplatītāja) Latvijā ievesto preču noietu mazumtirdzniecībā, tad caur Drogas veikaliem tika realizēts 94% no APOTHEKER SCHELLER sejas kopšanas līdzekļiem; dekoratīvā kosmētika BOURJOIS 54%, COTY 93%, LADY MANHATTAN COSMETICS 85%, GOSH COSMETICS 84%,*

²⁶ *Rewe/Meinl*, 101. – 103.rindkopa

²⁷ *Rewe/Meinl*, 101.punkts

RIMMEL 93,2%; dezodorantu segmentā ADIDAS DEODORANT 74%; gēlu segmentā ADIDAS GEL 63; "ķermeņa kopšanas segmentā Mann&Schroeder 70%".

Saskaņā ar Iesniegumu „(..) Drogas EC visu laiku ir bijušas lielākais preču noņēmējs salīdzinājumā ar citiem mazumtirgotājiem Latvijā. Tā 2006.gadā EC caur Drogām realizēja 82% no savām precēm, 2007.gadā 71%, 2008.gadā 64%, bet 2009.gadā 53% un lai arī nemitīgi tika strādāts pie papildus noieta kanāliem tomēr tas neizdevās tik lielā mērā, lai EC būtu līdzvērtīgs un neatkarīgs partneris Drogām (..)”.

Saskaņā ar EC administratora 22.10.2012. sniegto informāciju Nr.10/221 redzams EC pārdoto preču apjoms AS „Drogas”, kā arī citiem mazumtirgotājiem, kuriem tika piegādātas preces, skat. Tabulu Nr.8.

Secināms, ka, lai arī Kolonnas tīklā EC bija novērojams preču realizācijas pieaugums, tomēr, ņemot vērā kopējo preču īpatsvaru AS „Drogas” tīklā (kas ir vairākkārt lielāks), KP vērtējumā tas būtiski nestiprināja un nemainīja kopējo EC stāvokli.

Tabula Nr.8

EC preču pircēji 2008.gada pēdējās 27 nedēļās un 2009.gada 27 nedēļās (t.i., līdz 2009.gada jūlijam, kad saimniecisko darbību Iesniedzējs bija spiests izbeigt)

NPK	Mazumtirgotājs	2009, 27 nedēļas Pārdots Ls	Īpatsvars %	2008, 27 nedēļas Pārdots Ls	Īpatsvars %	Īpatsvara izmaiņas
1	DROGAS	256 998	52,78%	621 865	63%	-10,7%
2	KOLONNA	99 606	20,46%	127 999	13%	7,4%
3	STOCKMANN	21 908	4,50%	46 709	5%	-0,3%
4	RIMI	41 448	8,51%	72 002	7%	1,2%
5	MAXIMA	12 795	2,63%	54 441	6%	-2,9%
6	SUPERMARKETS	20 620	4,23%	14 779	2%	2,7%
7	FARMACY	2 363	0,49%	763	0%	0,4%
8	CITI	31 206	6,41%	41 598	4%	2,2%
	LATVIA	486 945	100,00%	980 156		

Saskaņā ar EC administratora 22.10.2012. sniegto informāciju Nr.10/221, „preču realizācijas kāpums (..) bija saistīts ar to, ka SIA „Euro Cosmetics” intensīvi meklēja citus mazumtirgotājus. Sarunas notika ar IKI, Maxima, Rimi, aptiekas ķēdēm Mēness Aptieka, Ģimenes Aptieka, Euro Aptieka, tirdzniecības centru Stockman, veikaliem Duglass Kolonna. Bija noslēgti piegāžu līgumi ar IKI, Mēness Aptieka, Supernetto. Tomēr būtiskas izmaiņas piegāžu īpatsvaros neizdevās īstenot un tam bija vairāki iemesli: 2009.gada sākumā Iesniedzējam [EC] sāka izveidoties lieli parādi tās piegādātājiem, jo lielākais noņēmējs Drogas pēdējo reizi norēķinājās ar naudu 2009.gada februārī, bet tālākajā periodā līdz 2009 jūlijam, DROGAS „norēķinājās” ar dažādu iemeslu piestādītājiem kredītrēķiniem, veicot savstarpējo ieskaitu, kā arī preces (mazāk ejošas) vienkārši atgriežot atpakaļ Iesniedzēja [EC] noliktavās. Jāatzīmē, ka atgrieztās preces praktiski izmantot otro reizi nebija iespējams (izņemtas no veikalu plauktiem, ar lietošanas termiņu ierobežojumiem un tml., par ko tikām informējuši), t.i. sāka pietrūkt preču citiem potenciālajiem noņēmējiem.

SIA Euro Cosmetics dekoratīvās kosmētikas preču (šajā segmentā absolūti lielākais mazumtirgotājs bija Drogas) īpatsvars bija ap 50%. Tāda situācija izveidojās

2003-2007 gados, kad Drogas pašas aicināja organizēt vienas vai otras preču grupas piegādi, piedāvot rekomendācijas vēstules un apliecinājumus EC piegādātājiem (par ko arī tikām informējuši jau iepriekš). Tajā pašā laikā citu noņēmēju atskaitot Kolonnu un Stockman, vienkārši nebija (pateicoties DROGAS monopola stāvoklim un plašajai veikalu ķēdei). Arī minētās Kolonnas un Stockmann realizācijas iespējas pie tādas konkurences, bija ierobežotas”.

Nemot vērā EC uz AS „Drogas” un citās tirdzniecības vietās realizēto preču apjomu, kā arī sniegto situācijas skaidrojumu, KP vērtējumā EC kā piegādātājs bija atkarīgs no AS „Drogas” un līdz ar to atrast citu līdzvērtīgu aizvietojošu preču noieta kanālu bija neiespējami.

Papildus faktors, kas KP vērtējumā apliecina AS „Drogas” dominējošo ietekmi attiecībā uz EC, ir arī EC maksātspējas administratora A.Robežnieka 19.01.2012. iesniegums Nr.01/194 „Par apstākļiem mazumtirdzniecības cenu paaugstinājumam Cottage produkcijai Rimi tirdzniecības tīklā saistībā ar AS „Drogas” darbībām” (turpmāk – 19.01.2012. Iesniegums). 19.01.2012. Iesniegumā minēts un ar uzskatāmiem piemēriem parādīta EC atkarība no AS „Drogas”.: „17.07.2008. Drogas informē (..) EC, ka, lai nodrošinātu savu pārdošanas cenu vismaz tādu, kā konkurentiem, iepirkuma cenai ir jābūt mazākai (..). EC tādu samazinājumu pārdošanas cenām nevarēja nodrošināt, jo tuvojās pašizmaksas vērtībai. Tāpēc bija spiesta pārējiem tirgus dalībniekiem piedāvāt pacelt konkrētā produkta cenu veikala plauktos”. Saskaņā ar 19.01.2012. Iesniegumu „18.06.2008. bija nosūtīta vēstule Rimi (..) ar lūgumu izmainīt pārdošanas cenu, uz ko 20.06.2008. Rimi kategoriski atteicās to darīt (..), tomēr galu galā piekrita, ka EC paceļ savu pārdošanas cenu, bet Rimi saglabā uzcenojumu tādā pašā apmērā (..). Tādējādi gala cena pircējiem Rimi tīklā tika pacelta. (..) 09.10.2008. EC informēja Drogas (..), ka no 23.10.2008. Rimi tiek celtas Cottage pārdošanas cenas un piedāvā 22% vietā kompromisa atlaidi 18% apmērā”.

KP veica procesuālās darbības, lai pārbaudītu minētās tirgus dalībnieku sniegtās liecības, t.sk. notika tikšanās ar SIA „Rimi Latvia”. SIA „Rimi Latvia” minēto faktu neapstiprināja (iespējams, tas varētu būt saistīts ar riskiem, ka, iespējams, varētu tikt konstatēts KL 11.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpums (vertikālā vienošanās par tālākpārdošanas cenas paaugstināšanu)).

KP, noskaidrojot iepriekš minētā cenu paaugstinājuma apstākļus pie SIA „Rimi Latvia”, ieguva šādu informāciju: SIA „Rimi Latvia” 02.03.2012. Sarunu protokolā informēja, ka „komentējot atbildi uz Konkurences padomes jautājumu par to, kā 2008.gada jūnijā-decembrī tika mainītas Cottage dušas želeju cenas, kuras piegādāja SIA „Euro Cosmetics”, SIA „Rimi Latvia” norāda, ka 2008.gada vasara ir jau sen, tāpēc detalizētus soļus, kas ir tikuši darīti attiecībā ar katru konkrēto piegādātāju SIA „Rimi Latvia” neatceras. SIA „Rimi Latvia” norāda, ka nav bijušas vienošanās ar SIA „Euro Cosmetics” par Cottage dušas želeju cenu pacelšanu”.

KP vērtējumā minētais gadījums apliecina EC atkarību no AS „Drogas”, jo EC bija svarīgi saglabāt sadarbību ar AS „Drogas”, tas bija pat svarīgāk nekā strīds un iespējama sadarbības pārtraukšana ar SIA „Rimi Latvia”. Turklāt minēto darbību rezultātā cietēji ir bijuši arī patērētāji, jo EC pārdošanas cena SIA „Rimi Latvia” tika maksliģi paaugstināta tikai tādēļ, lai nodrošinātu AS „Drogas” nepieciešamo zemo cenu līmeni attiecībā pret citiem konkurentiem, vienlaikus saglabājot AS „Drogas” augsto bruto peļņas apjomu (t.s. „ūdensgultas” efekts). To apliecina 19.01.2012. Iesniegumā minētais: „2008.gada pirmajā pusē SIA „Euro Cosmetics” Cottage produkcijai (jaunums Latvijas tirgū) lielākais noņēmējs bija Rimi tīkls. 30.08.2008. Drogām tika nosūtīts cenu priekšlikums norādītās firmas produkcijas pārdošanai. Mutiski EC tika informēta, ka atlaidei jābūt lielākai. 14.07.2008. (..) tāds pats priekšlikums tika nosūtīts

atkārtoti, pievienojot speciālu tabulu „Jaunas preces piedāvājums Drogas veikalu tīkliem (...). Norādītajā tabulā pirmajā pozīcijā, ņemot vērā Drogas standarta uzcelojumu 60% apmērā, ir redzams, ka „Regulārā pārdošanas cena citos veikalos” (šajā gadījumā arī Drogas) būtu 2,59, kamēr Rimi cena jau bija 2,29 (Rimi piemēroja mazāku uzcelojumu pie iepirkuma cenām)”.

5.2. Citu piegādātāju atkarība no AS „Drogas”

No Lietas materiāliem KP secina, ka, līdzīgi kā EC, no AS „Drogas” lielā mērā ir atkarīgi arī citi vairumtirgotāji. To apliecina arī citu AS „Drogas” piegādātāju sniegtā informācija.

(*)²⁸.

AS „Drogas” lielo ietekmi attiecībā uz piegādātājiem, KP vērtējumā, apliecina arī fakts, ka vairums piegādātāju, ko KP uzrunāja, lai iegūtu viedokli Lietuvā, bija izvairīgi un tieši vai netieši norādīja, ka baidās runāt un izteikt savu viedokli attiecībā uz AS „Drogas”, un, gadījumā, ja AS „Drogas” uzzinātu, ka kāds no vairumtirgotājiem ir sniedzis informāciju KP, nākotnē varētu rasties lielas problēmas, jo alternatīvu AS „Drogas” sadarbības iespēju Latvijā nav.

Uz to netieši norāda arī Iesniegumā minētais (*).

Saskaņā ar Lietas materiāliem, KP vērtējumā, AS „Drogas” lielo ietekmi uz cenu politiku tirgū, un sekojoši, uz piegādātājiem apliecina arī (*)²⁹.

Tabula Nr.9

(*) **piemērs par cenu veidošanu** (*)

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, KP secina, ka EC bija atkarīgs no AS „Drogas” gan ņemot vērā alternatīva sadarbības partnera neesamību, gan uz AS „Drogas” realizēto preču apjomu.

Vienlaikus KP vērtējumā AS „Drogas” arī ir bijusi netieša ietekme uz visu „skaistumkopšanas un sadzīves” preču mazumtirdzniecības tirgu kopumā, ko minējuši arī citi AS „Drogas” piegādātāji. Tā, piemēram, (*).

Līdz ar to, izvērtējot visu iepriekš minēto, KP secina, ka EC atkarība no AS „Drogas” bija šādās četrās preču kategorijas: sejas un ķermeņu kopšanas līdzekļi, dekoratīvā kosmētika, dezodoranti un dušas želejas, vannas putas, sāļi un ziepes.

Ievērojot minēto, KP konstatē, ka AS „Drogas” atrodas DSM „skaistumkopšanas un sadzīves” preču mazumtirdzniecībā Latvijā.

Ņemot vērā 4.–5.2.punktā norādīto, KP konstatē, ka AS „Drogas” atrodas DSM „skaistumkopšanas un sadzīves” preču mazumtirdzniecībā Latvijas teritorijā un uz to ir attiecināms KL 13.panta otrās daļas regulējums.

6. Lietuvā iegūtie pierādījumi

KL 13.panta otrā daļa nosaka, ka „dominējošā stāvoklī mazumtirdzniecībā atrodas tāds tirgus dalībnieks vai vairāki tādi tirgus dalībnieki, kas, ņemot vērā savu iepirkuma varu pietiekami ilgā laika posmā un piegādātāju atkarību konkrētajā tirgū,

²⁸ KP piezīme: KP bija vienošanās ar (*), ka uzņēmums iesniegs piemērus, kas apliecina, ka samazinot cenu AS „Drogas” tā tiek paaugstināta citiem pircējiem, tādējādi kompensējot zaudējumus, bet pēc šīs tikšanās un sarunu protokola sastādīšanas uzņēmumus apzināti izvairījās no turpmākas informācijas sniegšanas KP; KP vērtējumā tas apliecina AS „Drogas” lielo ietekmi uz saviem piegādātājiem.

²⁹ (*)

spēj tieši vai netieši piemērot vai uzspiest piegādātājiem netaisnīgus un nepamatotus noteikumus, nosacījumus vai maksājumus un var kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci jebkurā konkrētajā tirgū Latvijas teritorijā. Jebkuram tirgus dalībniekam, kas atrodas dominējošā stāvoklī mazumtirdzniecībā, ir aizliegts ļaunprātīgi to izmantot Latvijas teritorijā”.

No Lietas materiāliem KP secina, ka AS „Drogas” attiecībā pret piegādātājiem, (gan EC, gan citiem) atrodas DSM „skaistumkopšanas un sadzīves” preču mazumtirdzniecībā Latvijā, t.i., KP secina, ka EC ir atkarīga no AS „Drogas” KL 13.panta otrās daļas izpratnē. Lietas materiāli liecina, ka AS „Drogas” šo stāvokli ļaunprātīgi izmantoja, uzspiežot vienpusēji izdevīgus noteikumus un nosacījumus.

6.1. KL 13.panta otrās daļas 1.punkta pārkāpums

KL 13.panta otrās daļas 1.punktā ir aizliegta, „netaisnīgu un nepamatotu noteikumu piemērošana vai uzspiešana attiecībā uz preču atdošanu atpakaļ, ja vien netiek atdota nekvalitatīva prece vai prece, arī patērētājiem nezināma, jauna prece, kuras piegādes vai piegādes apjoma palielinājuma iniciators ir piegādātājs”.

Iesniegumā minēts, ka „EC sadarbību ar Drogām līdz pat maksātnespējas procesa pasludināšanai regulēja 31.08.2005. noslēgtais piegādes līgums Nr.17/2005. Norādītā līguma 2.pielikumā, sadaļa Vispārējie noteikumi 3.1. punktā ir noteikts, ka Drogām līguma darbības laikā ir tiesības atteikties no pasūtītās preces, ja pēc tās ieskatiem ir mainījies patērētāja pieprasījums. Pie tam Drogas neatlīdzina Euro Cosmetics nekādus zaudējumus, kas ar to radušies. Tajā pašā dokumentā punktā 3.2.4 Drogām ir tiesības atgriezt EC preci, ja izbeidzies tās derīguma termiņš. Punkts 3.5 uzliek par pienākumu EC pieņemt atgrieztās preces par cenu, par kādu tā tika piegādāta. Pie tam visas preču atgriešanas izmaksas ir jāsedz EC (3.3. punktā). Bez tam EC nav tiesību prasīt Līguma atcelšanu pārmērīga zaudējuma dēļ.

Praksē tas izpaudās tādējādi ka Drogas informēja EC par vēlmi atgriezt preces no veikaliem tāpēc, ka ir slikti pārdošanas rezultāti vai vēlme vispār atteikties no konkrēta produkta realizācijas (tādi iemesli, kā problēmas ar preces kvalitāti minēti netika).

Tā 2009. gada februārī-jūnijā galvenais iemesls bija atteikšanās no būtiskas dekoratīvās kosmētikas daļas realizācijas. Daudzos gadījumos tika atgrieztas preces, kuras Drogas bija pasūtījušas akciju (2-3 nedēļu periodā) norisei, bet bija neizpārdotas. Pie kam tiešās izmaksas piegādājot preces veikaliem un pēc tam tās savācot pilnībā atpakaļ tika attiecinātas uz EC un Drogas nemaksāja neko (...).

Tā iepriekš pieminētā Drogas līguma 3.pielikuma 9.punktā ir noteikts, ja EC ir jāveic maksājumus par Drogas izrakstītiem rēķiniem par atlaidēm vai citiem maksājumiem, apmaksas termiņš ir 5 dienas vai tiek piemērots ieskaits. Tieši ieskaits, kā bezierunu instruments tika izmantots visos gadījumos, kad Drogas ieskatā EC ir par kaut ko parādā, tajā skaitā, lai dzēstu rēķinus par atgrieztajām precēm EC.

Piemēram, jau pieminētajā periodā 2009.gada 1.pusgadā Drogām bija piegādātas preces par summu Ls 291 183. Atgriezto preču summa bija Ls 40 632, t.i., 14% no piegādātās. 2008.gadā kopumā bija atgriezts 21% preču. Ņemot vērā, ka atgriezto preci jau iepriekš minēto iemeslu dēļ realizēt citam mazumtirgotājam praktiski nebija iespējams, tad tāda sadarbības forma neizbēgami noved pie maksātnespējas, t.i., EC nespēja norēķināties ar ražotājiem-piegādātājiem un naudas aizdevējiem. Jāatzīmē, ka 2008.gada otrajā pusē pašu atgriešanu, atsaucoties uz Drogas līgumu, formēja, kā vienošanos par preču atpakaļpirkumiem, kuras 5.punktā ir noteikts, ka, ja EC 3 darba dienu laikā neveic samaksu par atgrieztu preci, tad tiek piemērots ieskaits”.

Izvērtējot Iesniegumu, KP konstatē, ka EC pārstāvja minētais par AS „Drogas” faktisko rīcību atbilst līgumā noteiktajam. Saskaņā ar 31.08.2005. noslēgtā piegādes līguma Nr.17/2005 Pielikuma Nr.2 3.1.punktu: „*Pasūtītājam Līguma darbības laikā ir tiesības atteikties no jebkuras piegādājamās Preču partijas saņemšanas, kuras Pasūtījums jau ir izdarīts, ja pēc Pasūtītāja ieskatiem attiecībā uz piegādājamajām Precēm ir mainījies Patērētāju pieprasījums. Pie tam puses ir vienojušās, ka, iestājoties šajā punktā minētajiem apstākļiem, Pasūtītājs neatlīdzina Piegādātājam nekādus tam radušos zaudējumus*”.

Šī paša Pielikuma 3.5.punktā ir noteikts, ka „*Piegādātājs pieņem atgrieztās Preces par cenu, kāda bija noteikta par pēdējo tāda paša artikula Preču piegādes reizi. Šajā punktā noteiktā cena, par kuru tiek atgrieztas Preces, Piegādātājam ir saistoša un Piegādātājam nav tiesību prasīt Līguma atcelšanu pārmērīga zaudējuma dēļ*”.

KP uzskata, ka šāds nosacījums līgumā, pirmkārt, skaidri apliecina EC atkarību no AS „Drogas”, otrkārt, ir netaisnīgs un ekspluatējošs, jo AS „Drogas” neuzņemas atbildību par savu tieši veicamo komercdarbību, t.i., par nepareizu noieta plānošanu. Ievērojot lielus atgrieztās preces apjomus, KP secina, ka AS „Drogas” veica iepirkumus no EC nepārdomāti, nerēķinoties ar to, ka tik daudz preču, cik pasūtīts, var netikt pārdotas, kam pamats bija noslēgtā līguma noteikumi, kas neparedzēja AS „Drogas” atbildību.

To apliecina EC administratora 31.10.2012. sniegtā informācija Nr.10/311 „Par papildus informāciju pie iesnieguma” (turpmāk – Iesnieguma papildinājums Nr.2), kur minēts, ka „*Sastādītajos Drogas Mārketinga plānos bija paredzēts pasūtīt noteiktu daudzumu attiecīgās preču zīmes produkcija. Tā 2008.gada plānā (..) EC bija jānodrošina Adidas 5 nosaukumu preces, katra 2000 – 2500 gab, jeb kopā 10000 – 12500. Divas nedēļas pirms akcijas, kad EC jau preces bija sagādājušas no ražotājiem, Drogas koriģēja pasūtījumu (..) uz 7500 gab, bet reālais veikalu pasūtījums bija tikai 4687 gab jeb 62% (attiecībā pret sagādātajām precēm šis procents bija tikai 47%). Analogiska situācija no 2009.gada Mārketinga plāna. Norādītajā plānā (..) 3 UDV Pour Goldissime EDP preču nosaukumu plānotais pasūtījums ir uzrādīts 2000 no katra artikula, t.i. kopā 6000 gab. Pirms akcijas pasūtījumā (..) vienību skaits bija norādīts tāds pats t.i. 6000 gab, faktiski veikali pasūtīja tikai 1888 gab norādītās preces. Tādējādi atkāpes no pasūtījuma sastādīja 32%. Jāpiezīmē, ka par atkāpēm no pasūtītajiem daudzumiem, kādi bija norādīti Mārketinga plānā vai koriģētajos pirms akciju pasūtījumos, Drogas nekādu atbildību nenesa (..)*”.

Jebkurā komercdarbībā ir svarīgi apzināt potenciālo pieprasījumu, analizēt noieta rezultātus par iepriekšējiem periodiem, lai pareizi izplānotu iepirkumus un minimizētu riskus gan no pasūtītāja, gan piegādātāja puses.

Ņemot vērā AS „Drogas” mārketinga direktores/valdes locekles M.S. 15.05.2012. Sarunu protokolā sniegto informāciju, ka (*), KP secina, ka AS „Drogas” mārketinga plāns ir uzskatāms par detalizētu un, ņemot vērā tā saskaņošanā iesaistītās personas, tam būtu jābūt arī ekonomiski pamatotam un līdz ar to rūpīgi izstrādātam, jo AS „Drogas” potenciālā pieprasījuma pārvērtēšana un sekojoši arī iepirkumu plānošana atstāj negatīvas sekas uz tās komercdarbību. Tomēr no Lietas materiāliem redzams, ka AS „Drogas” nepareizas vai sliktas biznesa plānošanas sekas pārnesa uz piegādātāju – EC, izmantojot tā atkarību, kā rezultātā EC cieta zaudējumus.

Pamatojoties uz Iesniegumam pievienotajiem dokumentiem (e-pasta sarakstes izdrukas), KP secina, ka AS „Drogas” sliktus pārdošanas rezultātus kā argumentu EC preču atgriešanai izmantojusi vairākkārt:

- AS „Drogas” Preču grupu vadītājas S.B. 06.05.2009. e-pasta vēstule EC, kurā minēts, ka produktam „*Cottage vannas putas*” tiks pārtraukta preču pasūtīšana, jo visos veikalos pēdējos 2 mēnešus ir zemi pārdošanas rezultāti. Lai atgrieztu preces, tiek piedāvāti 2 varianti: samazināt cenu, nepieciešamā atlaide 50%, kā arī minēts aprēķins, kāda ir iespējamā rēķina summa un norādīta atgriešanas summa. Turpinot saraksti, AS „Drogas” Preču grupu vadītājas S.B. 13.05.2009. e-pasta vēstulē EC ir minēts, ka nav saņemta atbilde uz iepriekšējo e-pasta vēstuli, preču pasūtīšana ir beigusies un tiek plānota atgriešana no jūnija, kā arī ir iespējams palīdzēt izpārdot akcijas laikā jūnijā.
- AS „Drogas” Preču grupu vadītājas S.B. 13.05.2009. e-pasta vēstule ar nosaukumu „*nagu dienas*” EC, kurā minēts sekojošais: „*Labdien! Sakarā ar sliktiem pārdošanas rezultātiem un vājo Jūsu atbalstu šiem produktiem, mēs pieņemam lēmumu samazināt šo kategoriju pēc akcijas norises (..)*”.
- AS „Drogas” Preču grupu vadītājas I.B. 27.07.2009 e-pasta vēstule ar nosaukumu „*RE: nagu kopšanas optimizācija*” EC, kurā minēts sekojošais: „*Labdien! Jau ilgu laiku nevaru saņemt no Jums akceptu atgriešanas laikiem nagu kopšanas līdzekļiem (SALLY HANSEN, KISS, BROADWAY, PW). Lūdzu akceptēt manis nosūtītā sortimenta atgriešanu laika periodā no 03.08.09.-07.08.09.*”
- AS „Drogas” Preču grupu vadītājas S.B. 01.06.2009. e-pasta vēstule ar nosaukumu „*FRUTTINI, AV, BBB*”, kurā tiek informēts, ka ir ticis pieņemts lēmums izņemt no „Drogas” sortimenta FRUTTINI, ALDO VANDINI, BETTINA BARTY, CLEARFACE. No 03.06. šai precei ir pārtraukti pasūtījumi. Precei ir zems apgrozījums un augstas mazumtirdzniecības cenas. Atgriešana plānota jūlija beigās. Tiek piedāvāts caur kredītrēķinu organizēt atlikumu izpārdošanu.

EC administratora 15.12.2010. papildus sniegtajā informācijā Nr.12/34 (turpmāk – Iesnieguma papildinājums Nr.1) minēts, ka „*ir pievienotas Drogas pavadzīmes atgrieztajām precēm. Kā redzams ir norādīti tikai samaksas noteikumi (ar pārskaitījumu) un uz kādām EC pavadzīmēm attiecas atgrieztās preces. Atgriešanas pamatojums nav norādīts. Vispārīgi atgriešanas pamatojumu regulēja Drogas līguma Vispārējie noteikumi 3.punkts „Atteikšanās no preču pieņemšanas, piegādātās preces atgriešana (..). Apakšpunktā 3.1. noteikts, ka Drogām līguma darbības laikā ir tiesības atteikties no pasūtītās preces, ja pēc tās ieskatiem ir mainījies patērētāja pieprasījums. Tas praktiski visos gadījumos arī bija faktiskais atgriešanas iemesls*”.

Izvērtējot AS „Drogas” darbinieku e-pasta saraksti ar EC, KP secina, ka KL 13.panta otrās daļas 1.punktā norādītais aizliegums ne tikai bija tieši iekļauts AS „Drogas” un EC līgumā, bet arī faktiski tika realizēts, t.i., AS „Drogas” atgriezta preces piegādātājam. Kā preču atgriešanas pamats bija norādīti „slikti pārdošanas rezultāti”, kas saskaņā ar KL 13.panta otrās daļas 1.punktu nedrīkst būt pamats DSM esošam uzņēmumam pieprasīt preču atgriešanu. Vienlaikus secināms, ka vairumā gadījumu AS „Drogas” piedāvāja precēm, kas paredzētas atgriešanai, rīkot izpārdošanu, t.i., ievērojamu cenas samazināšanu. Izvērtējot EC iesniegtās preču pavadzīmes, konstatējams, ka preču atgriešana notika arī faktiski, kā tas arī aprakstīts Iesnieguma papildinājumā Nr.1.

6.2. KL 13.panta otrās daļas 2.punkta pārkāpums

KL 13.panta otrās daļas 2.punktā ir aizliegta „*netaisnīgu un nepamatotu maksājumu, atlaižu piemērošana vai uzspiešana par preču piegādi, piegādāto preču*

atrašanos mazumtirdzniecības vietā, tai skaitā par preču izvietošanu veikalu plauktos, un tirdzniecības veicināšanas pasākumiem”.

Saskaņā ar Iesniegumā minēto „atlaižu piemērošanai preču piegādēm un jau piegādātajām precēm tika izmantoti dažādi uzspiesti paņēmieni. Tā Drogas līguma 3.pielikuma 1.1.punktā tiek noteikts, ka preces EC piegādā par specifikācijā noteikto bāzes cenu. Bet jau nākamajā 1.2.punktā (..) tiek noteikta 10-30% apmērā atlaide no bāzes cenas (..). Pie tam Drogas līguma pielikumā Nr.2 „Vispārīgie noteikumi” 5.5.punktā bija noteikts, ka EC garantē, ka preces bāzes cena, par kuru EC pārdod preces Latvijā ir vienāda visiem EC pasūtītājiem. Bez tam, lai panāktu atlaides, piemēroja bonusu mehānismu.

Tā minētā līguma 4.pielikumā (..) attiecībā uz bonusu piešķiršanas un apmaksas kārtību ir noteikts, ka EC jāpiešķir Droģām bonuss 1,5% apmērā no ikmēneša apgrozījuma; papildus apgrozījuma bonuss 5% apmērā no ikmēneša piegādātajām precēm periodā no 01.01.2008 līdz 31.12.2009. Papildus bonuss 1% ja preču apgrozījums ir lielāks par 10% salīdzinot ar iepriekšējo gadu; bonuss 1,5% ja apgrozījums ir lielāks par 12,5%; bonuss 2%, ja apgrozījums ir 15% vai vairāk. 4.pielikumā ir norādīts, ka par aprēķinātiem bonusiem Droģas piestāda EC rēķinu, kurš jāapmaksā 10 dienu laikā. Ja bonusu rēķinu neapmaksā laikā, piemēro ieskaitu.

Par īpašu atlaižu piemērošanas mehānismu ir jāatzīmē Droģas organizētās akcijas, kuras faktiski notika uz EC rēķina, ieskaitot pašas atlaides, dažādas reklāmas, konsultantu samaksa, dāvanas pircējiem, testeru un mini paraugi. Jāatzīmē, ka no 52 nedēļām gadā, akcijas notika ne mazāk kā 49 nedēļas, kuru laikā tika noteiktas speciālas piegāžu cenas. Pašu akciju norisi, preču veidus, termiņus noteica Droģas, balstoties uz Marketinga plānu.

Mārketinga plāns tika sastādīts katram kalendārajam gadam. Attiecībā uz 2009.gada mārketinga līgumu EC un Droģas vienojas (01.01.2009. Amendments and Supplements to the Marketing Contract (..)), ka faktiski tiek pagarināts attiecīgais 2008.gada līgums.

No mārketinga līgumam pievienotajiem plāniem var redzēt, ka 50-80% EC preču tiek piemērotas atlaides, pie kam uz EC rēķina. Vēl papildus Droģas noteica fiksētos procentus no apgrozījuma: 2008.gadā 5,5%; 2009.gadā 7% (..).

Jāpiezīmē, ka EC ar citiem mazumtirgotājiem (t.sk. ar RIMI, Maxima) nekādus mārketinga līgumus slēgt nevajadzēja. Turklāt EC atlaides no bāzes cenas citiem mazumtirgotājiem bija mazākas nekā Droģām. Līdz ar to, tas viss kopā deformēja konkurenci Latvijā mazumtirgotāju vidū par labu Droģām, kuras varēja atļauties pārdot preci par zemākām cenām tajā pašā laikā nezaudējot no peļņas.

Kā bieži vien netaisnīgu un nepamatotu maksājumu instrumentu no Droģas puses būtu jānosauc visaptveroša kredītrēķinu piemērošanas prakse, t.i., savu saistību samazināšana norēķinos ar EC. Praksē kredītrēķinus Droģas izrakstīja visos gadījumos, kad EC piegādāto preču vērtības summu samazināja atbilstoši bonusiem, atlaidēm, akcijām u.c. maksājumiem (pamatā saistības samazināja ar ieskaita palīdzību). Tomēr EC nekad netika dota iespēja pārliecināties vai konkrētās preces bija pārdotas par atlaižu vai akciju cenu, tādējādi EC neizslēdz prettiesisku pierakstījumu iespēju. Jāpiezīmē, ka uz EC tāda rakstura iebildēm Droģas atbildēja, ka viņu uzskaites sistēma esot nekļūdīga”.

Iepazīstoties ar AS „Droģas” un EC noslēgto līgumu un tā pielikumos atrunāto preču cenu un norēķinu kārtību, konstatējams, ka 31.08.2005. noslēgtā piegādes līguma Nr.17/2005, Pielikuma Nr.3 1.punktā ir noteikts, ka „Preces tiek piegādātas par cenu (turpmāk tekstā „Preču Cena”), kas tiek noteikta izmantojot šādus rādītājus:

1.1.bāzes cena (turpmāk tekstā „Bāzes cena”), kas paredzēta katrai konkrētai Preču grupai un pēc pušu vienošanās ir noteikta Specifikācijā;

1.2.pastāvīgā atlaide, ko piemēro Piegādātājs šādā apmērā:

- Preču grupai „Bourjous” atlaide 28% apmērā no Bāzes cenas;*
- Preču grupai „IsaDora” atlaide 26% apmērā no Bāzes cenas;*
- Preču grupai „Sally Hansen” atlaide 24% apmērā no Bāzes cenas;*
- Preču grupai „Mavala” atlaide 30% apmērā no Bāzes cenas;*
- Preču grupai „NSB” atlaide 25% apmērā no Bāzes cenas;*
- Preču grupai „Clearface” atlaide 25% apmērā no Bāzes cenas;*
- Preču grupai „Keranove” atlaide 10% apmērā no Bāzes cenas;*
- Preču grupai „Clinians” atlaide 20% apmērā no Bāzes cenas;*
- Preču grupai „Ap.Scheller” atlaide 20% apmērā no Bāzes cenas;*
- Preču grupai „KISS” atlaide 30% apmērā no Bāzes cenas”.*

Līguma Pielikuma Nr.2 5.5.punktā ir noteikts, ka „Ar šo Piegādātājs garantē, ka Preces Bāzes cena par kuru Piegādātājs pārdod Preci visas Latvijas Republikas teritorijā, kas noteikta katrai konkrētai Preču grupai, ir vienāda visiem Piegādātāja pasūtītājiem”.

Papildus jau minētajam Līguma Pielikuma Nr.4. 1.punktā ir noteikts, ka „Piegādātājs piešķir un apņemas samaksāt Pasūtītājam Preču apgrozījuma bonusu 1,5% (..) apmērā no attiecīgā mēneša piegādāto preču vērtības (piegādāto preču vērtībā netiek iekļauts PVN)” un 2.punktā ir noteikts, ka „Papildus 1.punktā noteiktajam bonusam laika posmā no 01.janvāra 2008.g. līdz 31.decembrim 2009. Piegādātājs piešķir un apņemas samaksāt Pasūtītājam Preču apgrozījuma papildus bonusu 5% (..) apmērā no attiecīgā mēneša piegādāto preču vērtības (piegādāto preču vērtībā netiek iekļauts PVN) sekojošām tirdzniecības markām: IsaDora, Mavala, Natural Sea Beauty, Sarbec, Sergio Tachini, Sally Hansen, New York Colors, Kiss, Broadway Nails, Geomar, Clinians, Intesa, Malizia, Cliven, Drezden Essence, Green Mama, Gosh, Keranove, Sarantis, Pretty Woman, K-file, S formula, Aldo Vandini, Fruttini, Vilsoke”. Saskaņā ar 4.punktu: „Papildus 1. un 2.punktā noteiktajam bonusam, līdz nākamā gada 31.janvārim tiek veikts apjoma bonusa aprēķins pamatojoties uz kopējo preču apgrozījumu iepriekšējā gadā (aprēķins tiek veikts par preču vērtību bez PVN) un Piegādātājs apņemas samaksāt Pasūtītājam: 4.1.par preču apgrozījuma palielināšanu līdz 10% apmērā no iepriekšējā gada apgrozījuma apjoma – 1% apmērā no attiecīgā gada apgrozījuma (piemēram, 2008.gada gada janvārī Piegādātājs samaksā 1% apmērā no 2007.gada apgrozījuma, 2009.gada janvārī – 1% no 2008.gada preču apgrozījuma, utt.); 4.2.punktu: par preču apgrozījuma palielināšanu līdz 12,5% apmērā no iepriekšējā gada apgrozījuma apjoma 1,5% apmērā no attiecīgā gada preču apgrozījuma; 4.3.punktu: par preču apgrozījuma palielināšanu līdz 15% apmērā vai vairāk no iepriekšējā gada apgrozījuma apjoma - 2% apmērā no attiecīga gada preču apgrozījuma”.

Par vēl vienu instrumentu, ar ko AS „Drogas” panāca iespējami vairāk atlaižu saņemšanu no EC, KP vērtējumā, ir uzskatāms Mārketinga līgums, kas tika sastādīts katram kalendārajam gadam un paredzēja papildus atlaižu piemērošanu noteiktos laika periodos noteiktām produktu grupām 30 līdz 50% apmērā.

No šī lēmuma 6.1.punktā konstatētā secināms, ka mārketinga atlaides tika uzspiestas arī gadījumos, kad AS „Drogas” bija pasūtījis nesamērīgi lielu preču apmēru, ko neizpārdeva, un nepārdoto daļu vēlējās atgriezt atpakaļ. T.i., AS „Drogas”, apzinoties, ka neizpārdoto preču atgriešana radīs papildu izdevumus piegādātājam, kā arī to, ka piegādātājam bija risks, ka šīs preces vispār vēlāk nevarētu pārdot, uzspieda mārketinga atlaidi.

Iesniegumā norādīts „*vēl papildus Drogas noteica fiksētos procentus no apgrozījuma: 2008.gadā 5,5%; 2009.gadā 7%*”. EC minēto apliecina AS „Drogas” izrakstītie rēķini: 28.11.2008. rēķins Nr.00801305(*)³⁰ „*mārketinga iemaksas akcijai 5,5% atlaide no apgrozījuma par novembri 2008*” par summu Ls ar PVN 5771,40 un 31.03.2009. rēķins Nr.0008013705 „*mārketinga iemaksas akcijai 7% atlaide no apgrozījuma par martu 2009*” par summu Ls ar PVN 3224,02.

Līdz ar to konstatējams, ka mārketinga aktivitātes tika uzspiestas, paredzot noteiktu skaitu mārketinga pasākumus gada laikā, nevis abpusēji apspriestas, ņemot vērā pieprasījumu, cenu un citus faktorus. Tāpat mārketinga atlaides (maksājumi) neietvēra arī kādus papildu pakalpojumus, ko AS „Drogas” sniegtu piegādātājam.

Izvērtējot minēto, KP secina, ka AS „Drogas” EC kā piegādātājam uzspieda dažāda veida gan regulārus, gan vienreizējus ekonomiski nepamatotas atlaižu maksājumus.

KP secina, ka:

- 1) Līguma Pielikumu Nr.2 5.5.punkta noteikums bija nepamatots, netaisnīgs un ierobežojošs, jo ierobežoja piegādātāja brīvību patstāvīgi noteikt piegādes cenu dažādiem sadarbības partneriem atbilstoši savas darbības stratēģijai.
- 2) Līguma Pielikuma Nr.4. 1. un 2.punkta noteikumos (1,5% un 5% bonusu) bija nepamatota prasība pret bonusa maksāšanu no piegādātāja puses, jo AS „Drogas” pretī nenodrošināja nekādu pakalpojumu. Kopumā bonusu sistēma ir komplicēta, apgrozījuma bonusu tiek prasīti par mēneša apgrozījumu un pēc tam vēl par gadu, t.i., par vienu un to pašu realizāciju apgrozījuma bonuss tiek prasīts vairākas reizes.
- 3) AS „Drogas” piemērotās mārketinga atlaides uzskatāmas par netaisnīgām, jo AS „Drogas” mārketinga pasākumu efektivitāte un komerciālā nepieciešamība netika abpusēji vērtēta, uz ko norāda regulāri atgriezto preču daudzums, un Mārketinga plānu noteica AS „Drogas” bez otras puses iesaistīšanas, kā arī mārketinga atlaides (t.sk., to apmērs) netika apspriestas un tika piemērotas vienpusēji vai arī uzspiestas situācijā, kad pašas AS „Drogas” nepareizas plānošanas un preču pasūtīšanas dēļ preču tirdzniecība bija nesekmīga, kas EC radīja papildu izmaksas.

KP uzskata, ka vairāku apgrozījuma bonusu maksājumu piemērošana/uzspiešana bija nepamatota, jo par vienu un to pašu realizēto apjomu bija pieprasīti bonusu vairākas reizes, kas faktiski tika izdarīts, sākumā pieprasot bonusus par mēneša apgrozījumu bet pēc tam – kopā par periodu, kuru veidoja šie mēneši, kā arī vēl papildus vienreizējos maksājumus.

6.3. KL 13.panta otrās daļas 4.punkta pārkāpums

KL 13.panta otrās daļas 4.punktā ir noteikts, ka DSM ļaunprātīga izmantošana izpaužas kā „*netaisnīgu un nepamatotu maksājumu piemērošana vai uzspiešana par preču piegādi jaunatveramai mazumtirdzniecības vietai*”.

AS „Drogas” un EC Līguma pielikuma Nr.3 2.1.1.apakšpunktā ir noteikts, ka „*jaunu vai pēc rekonstrukcijas Pasūtītāja veikala atvēršanas gadījumā Piegādātājs samaksā Pasūtītājam Ls 300,00 (trīs simti latu)*”.

Pamatojoties uz Iesnieguma papildinājumā Nr.2 sniegto informāciju, KP secina, ka KL 13.panta otrās daļas 4.punktu ierobežojošā norma ne tikai bija iekļauta AS „Drogas” un EC līgumā, bet arī faktiski AS „Drogas” to piemēroja. Tā 16.07.2008. EC

³⁰ KP piezīme: Iesniegumam pievienotajā AS „Drogas” rēķina kopijā EC nav redzams rēķina numura pēdējais cipars

tika izrakstīts rēķins Nr.0008011918, kurā pie informācijas par rēķinu norādīts, ka tas ir „Maksa par jauna veikala atvēršanu (Gulbene, Rīgas iela 46a)”, rēķina summa kopā ar PVN ir 354,00 un kā apmaksas veids norādīts „ieskaits”. Iesnieguma papildinājumā Nr.2 norādīts, ka „bez šā rēķina, ar pamatojumu „maksā par jaunu veikalu atvēršanu” par tādu pašu summu Ls 300 bez PVN, bija saņemti rēķini (..) 15.09.2008. ar Nr.0008012286”.

KP vērtējumā Līguma pielikuma Nr.3 2.1.1.apakšpunkts uzskatāms par KL 13.panta otrās daļas 4.punkta pārkāpumu.

6.4. KL 13.panta otrās daļas 5.punkta pārkāpums

Saskaņā ar KL 13.panta otrās daļas 5.punktu DSM ļaunprātīga izmantošana izpaužas kā „netaisnīgu un nepamatoti garu norēķinu termiņu piemērošana vai uzspiešana par piegādātajām precēm”.

Iesniegumā norādīts sekojošais: „Drogas līguma 08.10.2007. Vienošanās (par līguma grozījumiem) 2.punktā tiek noteikts, ka pasūtītājs, t.i. Drogas, preču piegādes pavadzīmes apmaksā 60 dienas pēc piegādes, bet piegādātās preces akcijām vai jaunu veikalu atvēršanā, samaksas termiņš ir palielināts līdz 90 dienām (3.punkts). Tajā pašā laikā tajos gadījumos, kad EC ir pienākums samaksāt Drogām, tad to termiņi ir ļoti īsi.

Tā par atgrieztās preces samaksas termiņu Drogas līguma pielikuma Nr.2 punktā 3.6 tas ir noteikts 5 dienas, bet 04.11.2008. Vienošanās par preču atpakaļpirkuma apmaksas noteikumiem 5.punktā noteiktais termiņš ir jau tikai 3 dienas. Savukārt piestādītie rēķini par līgumsodiem ir jāatmaksā pēc 1 dienas no rēķina saņemšanas (Drogas līguma pielikuma Nr.2 punkts 6.6. Tajā pašā laikā Drogām, tajā vienīgajā gadījumā, kad būtu pienākums maksāt līgumsodu par nokavētajiem maksājumiem (Drogas līguma pielikuma Nr.2 punkts 6.10.) termiņš vispār nav noteikts. Tādējādi minētie fakti liecina ne tikai par nesamērīgu samaksas termiņu piemērošanu no Drogas puses, bet arī par tās dominējošo stāvokli vismaz attiecībā ar EC”.

Izvērtējot Iesniegumā minēto, KP konstatē, ka 08.10.2007.Vienošanās par līguma grozījumiem 2.punktā ir noteikts, ka „Piegādātāja izrakstītās preču pavadzīmes-rēķinus (turpmāk tekstā PPR), ja līgumā nav noteikts citādi, Pasūtītājs apmaksā pēc 60 (sešdesmit) dienām, skaitot no Preču piegādes dienas, ar nosacījumu, ka Pasūtītājs pieņēmis Preces pēc daudzuma, ko apliecina Pasūtītāja pilnvarotās personas atzīme PPR. Puses vienojas par to, ka apmaksājot PPR 30 (trīsdesmit) dienu laikā no Preču piegādes dienas, papildus 1.2.p punktā noteiktajām atļaidēm Piegādātājs piemēro Pasūtītājam atļaidi 2% apmērā” un 4.punktā noteikts, ka „Ja Preces piegādātas, lai Pasūtītājs veiktu mārketinga akcijas (tajā skaitā jauna vai pēc rekonstrukcijas veikala atvēršana vai izpārdošanas), un Pasūtītājam saskaņā ar Līguma noteikumiem rodas pienākums apmaksāt piegādātās Preces, tad Pasūtītājs PPR apmaksā pēc 90 (deviņdesmit) dienām, skaitot no Preču piegādes dienas. Puses vienojas par to, ka apmaksājot PPR 30 (trīsdesmit) dienu laikā no Preču piegādes dienas, papildus 1.2.p punktā noteiktajām atļaidēm Piegādātājs piemēro Pasūtītājam atļaidi 2% apmērā”.

Līguma Pielikuma Nr.2 3.6.punktā ir noteikts, ka „Piegādātājs apņemas samaksāt atgrieztās Preces cenu piecu darba dienu laikā pēc PPR parakstīšanas”. Savukārt, no 04.11.2008. Vienošanās par preču atpakaļpirkuma apmaksas noteikumiem 5.punkta izriet, ka rēķinu apmaksai no EC puses ir paredzētas tikai 3 dienas, jo 5.punkts nosaka, ka „Gadījumā, ja Piegādātājs ilgāk par 3 (trīs) dienām ir nokavējis šajā vienošanās noteiktos maksājumus, tad Pasūtītājs ir tiesīgs p.2 minētās summas neapmaksāto atlikumu dzēst (samazinot Pasūtītāja maksājamo summu par Piegādātāja nokavēto maksājumu summu) no maksājumiem, ko Pasūtītājs veic Piegādātājam saskaņā ar Līgumu”.

Iesnieguma papildinājumā Nr.1 Iesniedzējs informē, ka „*EC piegādāto preču derīguma minimālais termiņš pārsniedz 30 mēnešus un atbilstoši Eiropas Savienības parlamenta direktīvai 2003/15/EC, LR 20.04.2004. MK noteikumiem Nr.354 to marķējumā vienīgi bija jāiekļauj simbols, kurš norāda, kāds ir produkta lietošanas termiņš pēc iepakojuma atvēršanas (parasti mēnešos vai gados). Tādējādi praktiski, pie normālas preču apgrozības, derīguma vidējais termiņš ir saistīts ar iepakojuma atvēršanu un ne ar tās izgatavošanas datumu*”.

AS „Drogas” skaidro, ka (*)³¹.

KP ieskatā konkrētajā gadījumā norēķinu termiņi atgriezto preču samaksai un samaksai par piegādātājām precēm nav salīdzināmi. Atbilstoši KL 13.panta otrās daļas 1.punktam preču atdošana atpakaļ ir iespējama tikai likumā noteiktos gadījumos. Tādējādi preču atdošana parasti notiek ļoti ierobežotos apjomos, ja piegādāta nekvalitatīva prece, vai piegādātājs var rēķināties ar maksimālo preču atgriešanas apjomu, ja pēc piegādātāja iniciatīvas piegādātas patērētājiem nezināmas, jaunas preces. Konkrētajā gadījumā norēķinu termiņš par atdotajām precēm primāri skatāms KL 13.panta otrās daļas 1.punkta pārkāpuma kontekstā, attiecīgi norēķinu termiņš atgriezto preču samaksai ir bijis nesamērīgi īss, jo ir veikta preču atdošana pretēji KL 13.panta otrās daļas 1.punktam un arī EC nav norādījusi, ka šāds norēķinu termiņš par atdotajām precēm, ja atdošana atbilst KL prasībām, būtu uzskatāms par netaisnīgu. Tādējādi norēķinu termiņš par atdotajām precēm, ja preču atdošana atbilst KL prasībām, šeit papildus netiks vērtēta, tā kā lēmuma 6.1. vērtētā preču atdošana ir bijusi pretrunā ar KL 13.panta otrās daļas 1.punktu.

Savukārt attiecībā uz 2% atlaidi par ātrāku samaksu jāņem vērā, ka konkrētajā gadījumā tā attiecas uz nepārtikas precēm, kā rezultātā uz šo gadījumu nav piemērojama līdz šim izveidojusies KP prakse. Būtisks apsvērums konkrētajā gadījumā ir tas, ka EC bija iespēja izvēlēties, vai piemērot 2% atlaidi par ātrāku samaksu un attiecīgi arī norēķinu termiņu.

Izvērtējot visu iepriekš minēto, KP secina, ka AS „Drogas” attiecībās ar EC nav pārkāpusi KL 13.panta otrās daļas 5.punktu. Vienlaicīgi KP norāda, ka taisnīga un pamatota norēķinu termiņa noteikšana attiecībā uz pārtikas precēm var atšķirties no nepārtikas precēm, līdz ar to šāds norēķinu sistēmas modelis par piegādātājām pārtikas precēm, ņemot vērā konkrētos apstākļus, var tikt uzskatīts par netaisnīgu un nepamatotu.

6.5. KL 13.panta otrās daļas 6.punkta pārkāpums

Saskaņā ar KL 13.panta otrās daļas 6.punktā DSM ļaunprātīga izmantošana izpaužas kā „*netaisnīgu un nepamatotu sankciju piemērošana vai uzspiešana par darbījumu noteikumu pārkāpumu*”.

Saskaņā ar Iesniegumu: „*Drogas līguma pielikuma Nr.2 „Vispārējie noteikumi” punktā 6.1. (..) ir noteikts līgumsods Ls 200 par katru gadījumu sakarā ar preces piegādes kavējumu dienas vai stundas neievērošanu vai nepilnīgas piegādes apjoma dēļ, bet, ja pārkāpums ir fiksēts akciju laikā, līgumsods jau ir noteikts Ls 500 (6.2.punkts). Par gadījumu tika uzskatīta nevis piegādes problēma kā tādas Drogām vispār, bet gan tika attiecinātas uz visiem 72 Drogas veikaliem, t.i. viena nepiegādātā prece tika pareizināta ar veikalu skaitu un attiecīgi norādīto sodu.*

Tā 2008.gada 18.augustā EC tika piestādīta pretenzija (..) par Ls 60 800 par 2008.gada jūlijā fiksētajiem pārkāpumiem par preču nesauņemšanu pilnā apjomā. Izskatot EC iebildes Drogas pretenzijas apmēru samazināja līdz Ls 57 400 (..) ar lūgumu to samaksāt 3 dienu laikā (..). Pretenzijas pamatotības papildu pārbaudē EC

³¹ Skat. Lietas materiālus, 2007.gada 8.oktobra Vienošanās 3.punkts (EC Iesniegumam pievienoto dokumentu 11 lpp).

tika noskaidrots, ka 2008.gada jūlijā Drogām tika piegādātas preces par Ls 125 397, kamēr nepiegādātās preces apmērs bija tikai par Ls 8488, t.i., ne piegāde sastādīja tikai 7%, tomēr līgumsodu aprēķināja par Ls 57400 (46% no piegādāto preču apjoma), ko nekādi nevar atzīt par taisnīgu.

Nosakot līgumsodu netika ņemtas vērā iebildes, ka piegādājamo preču sortiments Drogām ir ap 3 000 nosaukumu no apmēram 20 ražotājiem-piegādātājiem un tādējādi praktiski nav iespējams nodrošināt 100% preču esamību noliktavā. Netika pieņemti priekšlikumi, lai pārskatītu 2005.gadā noslēgto Drogas līgumu un lai noteiktu minimāli pieļaujamās atkāpes no pasūtīto preču apjomiem. Tādi priekšlikumi Drogām jau bija iesniegti 2007.gadā par ko liecina 26.09.2008. e-vēstule no EC vadībās Drogas komercdirektoram (..)

Iesniegumā arī minēts, ka „Drogas sistemātiski izmantoja it kā „tiesisku” līgumsodu aprēķināšanu attiecībā uz EC tādu kā šantāžas instrumentu, lai iegūtu papildus labumu, piemēram, vienojoties par mārketinga noteikumiem vai bonusu. Tā arī šajā gadījumā galīgais līgumsods tika noteikts 15 000 latu, bet savukārt 2009.gada mārketinga bonuss tika noteikts 7% (09.19.2008. e-mail no Drogas komercdirektora EC (..)), kamēr 2008.gadā minētais bonuss bija 5,5%. Jāpiebilst, ka analogiska situācija ar līgumsodu bija arī 2007.gadā, kad līgumsodu periodā no 30.07.07. līdz 26.08.07. noteica 113 000 latu (..). Visos līgumsoda piemērošanas gadījumos, kā apmaksas veids tika noteikts ieskaits (..), kas pasvīturo EC beztiesisko stāvokli attiecībā pret Drogas pretenzijām”.

Izvērtējot Iesniegumā minēto, KP konstatē, ka Līguma Pielikuma Nr.2 6.1.punktā ir noteikts, ka „par Preces piegādes termiņu neievērošanu, t.i. par noteiktas dienas un/ vai stundas, kādas ir noteiktas Pasūtījumā neievērošanu, kā arī par Preces piegādi ar iztrūkumu vai nepiegādi vispār, kā arī gadījumos, ja Piegādātāja menedžeris neierodas Pasūtītāja veikalā Pasūtījuma veikšanai (..), Piegādātājs maksā Pasūtītājam līgumsodu LVL 200,00 (divi simti lati) par katru gadījumu, kad Preces piegādātas ar iztrūkumu, nav piegādātas vispār vai ir piegādātas neievērojot termiņus, kā arī par katru Pasūtītāja menedžera neierašanās gadījumu, izņemot, ja Piegādātājs 9.2.p. noteiktajā kārtībā ir informējis Pasūtītāju līdz katras nedēļas pēdējai darba dienai par Preci, kuru nebūs iespējams piegādāt nākamās nedēļas laikā”. Un saskaņā ar šī paša pielikuma 6.2.punktu „par tās Preces, kas tiek izmantotas Pasūtītāja veikto mārketinga akciju laikā, piegādes, t.i. par noteiktas dienas un/vai stundas, kādas ir noteiktas Pasūtījumā neievērošanu, kā arī par Preces piegādi ar iztrūkumu vai nepiegādi vispār, kā arī gadījumos, ja Piegādātāja menedžeris neierodas Pasūtītāja veikalā Pasūtījuma veikšanai (..), Piegādātājs maksā Pasūtītājam līgumsodu LVL 500,00 (pieci simti lati) apmērā par katru gadījumu, kad Preces piegādātas ar iztrūkumu, nav piegādātas vispār vai ir piegādātas neievērojot termiņus, kā arī par katru Pasūtītāja menedžera neierašanās gadījumu (..)”.

KP vērtējumā ir pamatoti, ka tiek piemēroti sodi par preču piegādes kavēšanu vai nepilnīgu preču piegādi, jo, ņemot vērā kopējo preču apjomu AS „Drogas” veikalos, piegādātāju skaitu un veikalu izvietojumu, ir izprotams, ka preču piegādei jānotiek plānveidā. Tāpat KP vērtējumā ir pamatoti, ka līgumsods par preču nepiegādi mārketinga akciju laikā ir augstāks nekā gadījumos, kad nav mārketinga akciju, jo, ņemot vērā, ka akcijas tiek papildus reklamētas, ir sagaidāms, ka būs patērētāju interese tieši par precēm, kurām ir akcija.

Iesniegumam pievienotajā AS „Drogas” 03.09.2008. pretenzijā Nr.417/2008/OS1, ir norādīts ka AS „Drogas” nav saņēmusi „(..) 287 (divi simti astoņdesmit septiņi) pasūtījumi pilnā apjomā (..). Ņemot vērā konstatēto pārkāpumu (..), paziņojam, ka līgumsods par šo gadījumu kopumā sastāda LVL 57400,00 (piecdesmit septiņi tūkstoši četri simti lati 00 sant.) bez PVN saskaņā ar aprēķinu LVL

200,00 bez PVN par katru konstatēto gadījumu”. Ņemot vērā minēto, KP secina, ka Iesniedzēja arguments par „(..) nevis piegādes problēmas kā tādas Drogām vispār, bet gan tika attiecinātas uz visiem 72 Drogas veikaljiem, t.i. viena nepiegādātā prece tika pareizināta ar veikalu skaitu un attiecīgi norādīto sodu” nav pamatots, jo konkrētajā gadījumā sodi tika aprēķināti saskaņā ar līguma noteikumiem, piemērojot soda koeficientu (200 vai 500 Ls) par katru atsevišķu gadījumu – attiecīgi, saskaņā ar AS „Drogas” pretenzijā minēto, no EC nebija saņemti „(..) 287 pasūtījumi pilnā apjomā (..)” un saskaņā ar AS „Drogas” un EC līgumu, šādā gadījumā tika piemērots pamatots aprēķins, kas paredzēja, ka sods ir Ls 200 par katru gadījumu (200 x 287 = 57400).

Vienlaikus, vērtējot līgumā noteiktos sodu apmērus, piemērošanas kārtību un faktisko situāciju attiecībā uz līgumā noteikto sodu piemērošanas un aprēķināšanas kārtību, KP uzskata, ka sodi ir vienpusēji uzspiesti, nevienlīdzīgi, neproporcionāli, nepamatoti lieli un atsevišķi sodu aprēķināšanas aspekti bija netaisnīgi, kas arī noveda pie tā, ka sodi kopumā bija pārmērīgi. Minēto arī apliecina Iesnieguma papildinājums Nr.2, kurā norādīts, ka EC ilgstoši un vairākkārtīgi centās komunicēt ar AS „Drogas”, lai vienotos par sodu samazināšanu vai izmaiņām sodu sistēmā, kas paredzētu samazināt 100% pasūtījumu izpildes normatīvu. Kā jau apskatīts šī lēmuma 6.1.punktā, AS „Drogas” par savu sākotnēji noteikto preču pasūtījumu koriģēšanu pat gandrīz 50% apmērā EC nekādas kompensācijas nemaksāja un arī līgumā tāda nebija paredzēta. Iesnieguma papildinājumā Nr.2 norādīts, ka „(..) EC pasūtītās preces no ražotājiem varēja saņemt tikai 4-6 nedēļās, kur sākotnēji pasūtījums tika noformēts, ņemot vērā realizācijas apjomus, mārketinga aktivitātes u.c. faktoros. Tālāk notika saskaņošana ar ražotājiem par preču esamību un cenām, kas aizņēma 3 dienas. Pasūtījumu nokomplektēšana ražotāja noliktavās parasti aizņēma 2-4 nedēļas, transportēšana uz Latviju nedēļas laikā. Tomēr nosauktās, objektīvās grūtības Drogas neatzina par būtiskām. Tādu nostāju varēja demonstrēt tikai mazumtirgotājs, kurš jūtās privilģēti vietējā tirgū un varēja atļauties ignorēt partneru ekonomiskās intereses. (..)”.

Sodu nesamērīgumu KP vērtējumā apliecina arī soda apjoms attiecībā pret EC nepiegādāto preču vērtību un AS „Drogas” potenciāli neiegūtās peļņas vērtību. Piemēram, Iesnieguma papildinājumā Nr.2 minēts, ka „veikala Kaļķu ielā 5 pasūtījumā Nr.81032791 (datēts ar 07.07.2008.) nebija piegādātas 3 pozīcijas (divas no tām Geomar un Fruttini), kopskaitā 7 preces par kopējo summu Ls 23,13. Šim gadījumam tika piemērots līgumsods Ls 200. Nedēļu vēlāk šim pašam veikalam (pasūtījuma Nr.81032818, datēts ar 14.07.2008.) nav piegādātas 8 pozīcijas, no kurām divas pozīcijas ir tās pašas Geomar un Fruttini. Kopējā nepiegādāto preču summa ir Ls 62,41. Piemērotais līgumsods Ls 200”. KP uzskata, ka nepiegādātās preces vērtība un iespējamā peļņa no šo preču realizācijas ir nesamērīgi mazākā nekā AS „Drogas” noteiktais un piemērotais sods EC par nepiegādi.

Papildus jau iepriekš minētajam attiecībā uz piegādāto preču vērtību un soda apmēru KP ņem vērā, ka AS „Drogas” ignorēja EC centienus mainīt piegāžu procentuālo izpildes normatīvu. KP vērtējumā AS „Drogas” esošo sodu sistēmu apzināti izmantoja, turpinot pasūtīt tās preces, par kurām AS „Drogas” bija zināms, ka tās nav EC noliktavā. Tas bija izdevīgi AS „Drogas”, zinot, ka piegādātājam EC varēs piemērot sodu par nepiegādātu preci.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, KP uzskata, ka AS „Drogas” līgumā ar EC noteiktā un faktiski piemērotā sodu sistēma uzskatāma par netaisnīgu sankciju piemērošanu attiecībā pret EC un ir uzskatāma par KL 13.panta otrās daļas 6.punkta pārkāpumu.

6.6. Secinājumi par AS „Drogas” KL 13.panta otrās daļas pārkāpumiem

KP secina, ka AS „Drogas”, atrodoties DSM „skaistumkopšanas un sadzīves” preču mazumtirdzniecībā, izmantojot EC atkarību, ir pārkāpusi KL 13.panta otrās daļas 1., 2., 4., 6.punktā noteiktos aizliegumus, kas izpaudās kā:

- 6.6.1. līguma nosacījumu uzspiešana/piemērošana par nepamatotu preču atgriešanu;
- 6.6.2. līguma nosacījumu uzspiešana/piemērošana, nosakot nesamērīgus atlaižu un bonusu maksājumus;
- 6.6.3. līguma nosacījumu uzspiešana/piemērošana, pieprasot maksu par jaunu veikalu atvēršanu;
- 6.6.4. līguma nosacījumu uzspiešana/piemērošana, nosakot nesamērīgus un neproporcionālus sodus.

Saskaņā ar EC administratora 09.11.2012. sniegto informāciju Nr.11/091 „Par papildus informāciju pie iesnieguma” (turpmāk – Iesnieguma papildinājums Nr.3), EC veiktajiem un KP iesniegtajiem aprēķiniem, kurus pierāda arī dati no iesniegtajiem dokumentiem (līgumiem, pavadzīmēm, e-pasta sarakstes u.c.), konstatējams, ka EC 2008.gadā AS „Drogas” piegādāja preces ar kopējo piegāžu bāzes vērtību Ls ar PVN 2058700,37 (realizācijas vērtību Ls ar PVN 1716776,01), bet faktiski par šīm precēm no AS „Drogas” saņēma Ls 1306386,33, savukārt 2009.gadā piegādāja preces ar kopējo piegāžu bāzes vērtību Ls ar PVN 493125,19 (realizācijas vērtību Ls ar PVN 371236,60), bet faktiski par šīm precēm no AS „Drogas” saņēma Ls 254334,34, skat. Tabula Nr.10.

Iesnieguma papildinājumā Nr.3 minēts, ka „*Tabulas kolonnā „Kopējā piegāžu bāzes vērtība Ls ar PVN” ir norādītas EC vadības apstiprinātā vairumtirdzniecības cena, kuru veidojas no preču iegādes pašizmaksas, pārdošanas izmaksas, tirdzniecības uzcenojuma, tāpat analizējot analogisku produktu cenas mazumtirdzniecībā u.c. parametriem. Drogas līguma punkts 1.1. paredzēja, ka preču pārdošana notiek atbilstoši līgumam pievienotajai Specifikācijai, kurā bija norādīta Bāzes cena un piemērojamā atlaide katram konkrētajam preču nosaukumam. (..). Tabulas kolonnā „Realizācija NIV (net invoice value), summa ar PVN” ir norādīti pārdotie apjomi atbilstoši izrakstītajiem rēķiniem. Salīdzinot šīs tabulas ir redzams, ka 2008.gadā pārdošanas cena attiecībā pret bāzes cenu ir bijusi samazināta par 20%, savukārt 2009.gadā tā sastādīja jau 33%. (..) Vēl jāpiezīmē, ka EC nebija iespējas manipulēt ar bāzes cenām, kā tas varētu likties, piemēram, mākslīgi tās palielinot. Drogas piederība pie Watson grupas tai nodrošināja informāciju par preču cenām visā Eiropā. Turklāt viņu iekšējās struktūras nodrošināja patstāvīgu monitoringu mazumtirdzniecības cenām Latvijā citās tirdzniecības vietās”.*

Tabula Nr.10

Savstarpējie darījumi starp EC un AS „Drogas” gada griezumā par 2008. un 2009.gadu

Kopējais piegāžu skaits		Kopējā piegāžu bāzes vērtība Ls ar PVN		Preču pavadzīmes rēķins (Realizācija NIV (net invoice value), summa ar PVN)		Vidējais samaksas termiņš, kas faktiski norādīts rēķinos		Vidējais termiņš, kādā AS „Drogas” faktiski norēķinājās par produkcijas piegādēm		Faktiski saņemtā summa no AS „Drogas” (atņemot atlaides, bonusus, maksājumus no EC) par produkcijas piegādēm	
gads											
2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
10 092,00	3 518,00	2 058 700,37	493 125,19	1 716 776,01	371 236,60	90 dienas	90 dienas	30 dienas	30 dienas	1 306 386,33	254 334,34

Iesnieguma papildinājumā Nr.2 minēts: „apkopojot EC sadarbības rādītājus ar Drogām, par periodu 01.01.2008.-30.06.2009. tika iegūti sekojoši skaitļi. EC piegādājusi Drogām preces par kopējo summu Ls 1 745 957, kamēr Drogas ir samaksājušas naudā Ls 1 150 009. Ar kredītrēķiniem, dažādiem bonusa maksājumiem, maksājumiem par mārketinga aktivitātēm, līgumsodiem Drogas „norēķinājās” ar EC par Ls 255 539, atgriezta praktiski tālāk nerealizējamas preces Ls 339 409 apmērā. Tādējādi skaidrās naudas iztrūkums Ls 595 958 un nespēja EC norēķināties ar saviem piegādātājiem, kas noveda pie maksātnespējas”.

KP uzskata, ka šādu ekspluatējošu, netaisnīgu, nesamērīgu un nepamatotu nosacījumu piemērošana veicināja EC maksātnespējas iestāšanos, t.i., AS „Drogas” ļaunprātīgas rīcības rezultātā iestājās pašas negatīvākās sekas piegādātājam. Turklāt KP Lietā arī konstatēja, ka AS „Drogas” darbības saistībā ar atlaižu un bonusu pieprasīšanu saviem piegādātājiem ir praktiski veicinājušas to, ka citiem mazumtirgotājiem preces tika piedāvātas par augstāku cenu, lai kompensētu zaudējumus, kas rodas no sadarbības ar AS „Drogas” – tas ir t.s. „ūdens gultas efekts”³², kas ir nelabvēlīgs patērētājiem³³, skat. šī lēmuma 5.1.punktā apskatīto gadījumu, kur AS „Drogas” darbību rezultātā tika paaugstinātas pārdošanas cenas Cottage dušas želejām.

7. AS „Drogas” viedoklis

KP 27.11.2012. saņēma AS „Drogas” viedokli Lietā (turpmāk – AS „Drogas” viedoklis) un 30.11.2012. saņēma papildinājumus viedoklim.

AS „Drogas” izteiktie argumenti³⁴:

7.1. Par konkrēto tirgu, AS „Drogas” iepirkuma varu un piegādātāju atkarību

KP izdarītais konstatējums par Drogas atrašanos DSM ir nepamatots un KP ir nepareizi definējusi konkrēto mazumtirdzniecības tirgu. KP ir izdarījusi nepareizus secinājumus par tirgus dalībniekiem, kas atrodas šajā konkrētajā mazumtirdzniecības

³² Komisijas paziņojums Pamatnostādnes par EK Līguma 81. panta piemērojamību horizontālās sadarbības nolīgumiem, *Oficiālais Vēstnesis C 003*, 06/01/2001 lpp. 0002 - 0030. (126. un 135.p) of the EC Treaty to Horizontal Agreements, Office Journal C31/5-18, par. 126 and 135).

³³ Šo jautājumu KP ir apskatījusi arī lietā „Par Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 2.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu SIA „RIMI Latvia” darbībās”, skat. <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/tXyYwvJTQt.pdf>

³⁴ KP piezīme – apkopotā veidā, bez atsaucēm

tirgū un kas attiecīgi ir uzskatāmi par Drogas konkurentiem. KP nav izvērtējusi, vai Drogas piemīt iepirkuma vara pietiekami ilgā laika periodā konkrētajos KP definētajos iepirkuma tirgos.

KP norāda, ka definēja konkrēto mazumtirdzniecības tirgu, kurā darbojas AS „Drogas” kā „skaistumkopšanas, veselības, galantērijas un sadzīves preču mazumtirdzniecības tirgu Latvijas teritorijā” (turpmāk – „skaistumkopšanas un sadzīves” preču mazumtirdzniecība”). Izvērtējot AS „Drogas” argumentus, konstatējams, ka AS „Drogas” nav norādījusi nekādus argumentus, kā citādi un kāpēc būtu definējams konkrētais mazumtirdzniecības tirgus. Tāpēc KP nav pamata pārskatīt konkrētā mazumtirdzniecības tirgus, kurā darbojas AS „Drogas”, definīciju.

KP izvērtēja Lietā esošos materiālus – ikdienas plaša patēriņa preču veikalu sniegtās atskaites par pirkumiem (čekus). KP konstatēja, ka starp vairākiem simtiem čeku ir tikai viena mazumtirgotāja viens čeks, kurā ir redzams, ka nespeciālizētā ikdienas plaša patēriņa preču veikalā ir mērķtiecīgi pirkti nevis pārtika, bet „skaistumkopšanas un sadzīves” prece, skat. Tabula Nr. 11.

Tabula Nr.11

SIA „MAXIMA Latvija”, SIA „RIMI Latvia”, SIA „Palink” veikalos pirktās nepārtikas preces, kas atbilst konkrētajiem iepirkuma tiģriem 2011.gadā (*)

Apskatot katru mazumtirgotāju atsevišķi, KP secina, (*).

Nemot vērā minēto, KP secina, ka nespecializētie ikdienas plaša patēriņa preču veikali, kuros pārdodas gan pārtikas, gan nepārtikas preces, patērētāju uztverē ir tomēr tie, kas izmantojami pirmām kārtām pārtikas preču iegādei. Ja patērētājiem nepieciešamas nepārtikas preces, tādās kā skaistumkopšanas vai mājokļa kopšanas preces, patērētāji, acīmredzot, neveic pirkumu nespecializētajos ikdienas plaša patēriņa preču veikalos, bet dod priekšroku „vairāk specializētajiem” veikaljiem. Tādējādi, jo „specializētāks” ir pieprasījums, jo „specializētāks” būs veikals, kuru izvēlēsies patērētājs sava pieprasījuma apmierināšanai.

Vienlaicīgi KP atzīst, ka tādi nespecializētie ikdienas plaša patēriņa preču veikali kā SIA „Rimi Latvia”, SIA „MAXIMA Latvija”, SIA „Palink” u.c. noteikti veido konkurenci AS „Drogas” veikaljiem, vismaz tajā daļā, kurā pārklājas sortiments, bet tas nav pamats, lai definētu konkrēto mazumtirdzniecības tirgu citādi, kā tas bija definēts šajā KP lēmumā. Bez tam, ievērojot jau sniegto vērtējumu par konkurenci starp tādiem veikaljiem kā SIA „Rimi Latvia”, SIA „MAXIMA Latvija” u.c. un Drogas (šī lēmuma 2.3.punkts), tas arī nav pamats, lai atzītu KP viedokli par kļūdainu. Neskatoties uz to, ka SIA „Rimi Latvia”, SIA „MAXIMA Latvija” u.c. veikalu tīklu sortiments nepārtikas preču grupā daļēji pārklājas ar Drogas tīkla sortimentu, tomēr, kā atzina KP, SIA „Rimi Latvia”, SIA „MAXIMA Latvija” u.c. nav tiešie Drogas konkurenti. Par minēto liecina arī tirdzniecības centros esošo veikalu apsekojums, ko KP veica lietās Nr.1809/10/03.01.-01./14 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu Rimi grupas uzņēmumu (SIA „RIMI Latvia”, SIA „Plesko Real Estate” un SIA „SUPERNETTO”) un SIA „Marno J” darbībās”³⁵, Nr.p/11/03.01.-01./13 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu SIA „Maxima Latvija” un tirdzniecības telpu iznomātāju darbībās”³⁶, Nr.p/11/03.01./16 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu Palink grupas uzņēmumu (SIA „Palink” un SIA „Ozolu

³⁵ KP lēmums Nr. E02-20 <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/IYiyvyvO11.pdf>

³⁶ KP lēmums Nr. E02-7 <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/8AVx79dXd0.pdf>

nami”) un tirdzniecības telpu iznomātāju darbībās”³⁷ 2010.-2012.gados un secinājumi par konkurences esamību starp dažāda koncepta veikaliem. Apsekojuma rezultāti apstiprināja vispārzināmu faktu, ka vienā tirdzniecības centrā nav atrodamu divu dažādu lielveikalu tīklu veikali, piemēram, Rimi veikals un Maxima veikals³⁸, vai Palink veikals un Rimi veikals. Minētajās lietās KP konstatēja, ka nomas līgumos ierobežojumi pret telpu īpašniekiem attiecās uz telpu nomu *pārtikas* veikaliem. Attiecībā uz telpu nomu *nepārtikas* veikaliem ierobežojumi nebija attiecināmi. Kā pārkāpuma izdarīšanas laikā, t.i., līdz 2010.gadam, tā arī līdz esošam brīdim, ir novērojama situācija, ka „zem viena tirdzniecības centra jumta” var tikt izvietoti nespecializētais ikdienas plaša patēriņa preču veikals un Drogas veikals. Aprakstītais liecina par to, ka Drogas un tādi veikali kā Rimi, Maxima, Palink, Depo utt. nav uzskatāmi par tiešiem konkurentiem.

Bez tam KP norāda, ka, izvērtējot DSM, konkrēti – izvērtējot vai konkrētām mazumtirgotājam ir iepirkuma vara, tiek izvērtēta šī mazumtirgotāja tirgus daļa iepirkuma tirgū un no tās izrietošais iepirkuma apjoms³⁹. Saskaņā ar Lietā iegūto informāciju konkrētā iepirkuma tirgus, kurā EC bija atkarīgs no AS „Drogas”:

- 1) sejas un ķermeņa kopšanas līdzekļu piegādes tirgus Latvijas teritorijā;
- 2) dekoratīvās kosmētikas piegādes tirgus Latvijas teritorijā;
- 3) dezodorantu piegādes tirgus Latvijas teritorijā;
- 4) dušas želejas, vannas putu, sāļu un ziepju tirgus Latvijas teritorijā.

KP apkopja informāciju par SIA „Rimi Latvia”, SIA „MAXIMA Latvija” un SIA „Palink” un AS „Drogas” iepirkuma apjomu Ls bez PVN, kurā apskatītās preču grupas iekļauj to preču iepirkuma tirgu, kurā EC bija atkarīgs no AS „Drogas”.

Tomēr, no KP neatkarīgu iemeslu dēļ šī analīze nevar tikt uzskatīta par vispusīgu un nav izmantojama lietā: jo, KP secina, ka dati nav objektīvi salīdzināmi un līdz ar to nav izmantojami, jo lietā nav pieejami dati par AS „Drogas” 2009.gadā. Tāpat būtu nepieciešams minētos datus vērtēt kontekstā ar veikalu platību, bet informācija par to nav pilnīga. Kā arī dati, ko sniedza AS „Drogas” Lietā, ir pretrunā ar citiem KP iegūtiem datiem, kas (*) Ņemot vērā minēto, kā arī faktu, ka (*) un plašs pārstāvēto zīmolu klāsts, KP uzskata, ka AS „Drogas” sniegtā informācija par iepirkuma apjomu dekoratīvās kosmētikas un ķermeņa un sejas kopšanas līdzekļu produktu grupā varētu būt nepilnīga vai nepatiesa un līdz ar to nevar būt izmantojama kā pierādījums.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, KP uzskata, ka, lai Lietā pierādītu AS „Drogas” DSM, minētie dati nav nepieciešami, jo pastāv citi pietiekami pierādījumi, līdz ar to AS „Drogas” sniegtā informācija par iepirkuma apjomu Lietā netiek ņemta vērā un netiek izmantota kā pierādījums. KP atzīmē, ka, nosakot kāda tirgus dalībnieka DSM, nav nepieciešams, lai tas būtu vienīgais dominējošs uzņēmums tirgū, jo netiek vērtēts klasisks dominējošs stāvoklis. DSM konceptā iepirkuma vara var būt vienlaicīgi vairākiem tirgus dalībniekiem. Kopā ar konkrētā piegādātāja atkarību konkrētajā iepirkuma tirgū, tā veido DSM. Katram mazumtirgotāja tipam, ar kuriem AS „Drogas” salīdzina sevi, ir savas priekšrocības: lielāka vai mazāka specializācija, lielums, tīkla plašums u.c. AS „Drogas” specializācija un tas, kas, kā pareizi AS „Drogas” atzīmēja, dod AS „Drogas” konkurences priekšrocības, ir plašs „skaistumkopšanas un sadzīves” preču sortiments. AS „Drogas” priekšrocība ir tāda, ka AS „Drogas” specializējas uz „skaistumkopšanas un sadzīves” preču mazumtirdzniecību, piedāvājot ļoti plašu preču spektru. Kā pierāda Lietā iegūtā informācija (*). Attiecībā par patērētāju viedokli par

³⁷ KP lēmums Nr. E02-18 <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/7FM07hSgqW.pdf>

³⁸ KP piezīme – visā valstī ir tikai viens tāds gadījums – Bauskā, kas vērtējams kā izņēmums nevis kā prakse (pat ne kā reta prakse)

³⁹ KP 30.11.2010. lēmuma Nr.E-02-85 20.1.apakšpunkts

aizstājamību KP norāda, ka šajā Lietuvā, kas ir DSM lieta, tā uzskatīja par būtiskāku izvērtēt lielveikalu un Drogas veikalu aizstājamību no piegādātāju viedokļa, ievērojot to, ka tiek salīdzināti alternatīvi noieta kanāli piegādātājiem, kā arī ņemot vērā čeku analīzes rezultātus. Šis viedoklis pamatojams ar to, ka DSM lietās mazumtirgotāju ir svarīgi izvērtēt no tāda skatu punkta, cik svarīgs šis mazumtirgotājs ir piegādātājam kā realizācijas kanāls. Turklāt dati par apgrozījumiem tirgū (4 kategorijas) atspoguļo patērētāju priekšrocības. Šī paša iemesla dēļ konkrētajā Lietuvā nav piemērojams SSNIP tests (kas, starp citu, nav vienīgais un noteicošais līdzeklis/instruments tirgus definēšanai). Minētais KP skaidrojums ir arī atbilde uz AS „Drogas” viedokli par to (*). KP neapšaubā konkurences esamību, bet norāda, ka konkurenti primāri ir vērtējami no tā, vai tiem piemīt iepirkuma vara un no tā, cik svarīgu realizācijas kanālu tie veido piegādātājiem.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, KP secina, ka, neskatoties uz to, ka AS „Drogas” nav vienīgā konkrētā iepirkuma tirgus dalībniece, ir pierādīta AS „Drogas” iepirkuma vara.

KP arī uzskata, ka iepirkuma vara eksistē pietiekami ilgi, jo Latvijā vairāku gadu garumā nav attīstījies līdzīga profila (koncepta) speciālizēts mazumtirdzniecības tīkls, kas būtu salīdzināms ar AS „Drogas” pēc apgrozījuma un veikalu skaita.

(..) secināms, ka sniegtais EC atkarības vērtējums nesniedz jebkādas atziņas par piegādātāju (kopumā, t.i. neizdalot atsevišķus piegādātājus) atkarību no Drogas konkrētajos KP definētajos iepirkuma tirgos, izņemot garāmejošus un nekādi nepamatotus apgalvojumus, ka bez EC arī citi vairumtirgotāji lielā mērā ir atkarīgi no Drogas.

(*).

Detalizēti argumenti par EC u.c. piegādātāju atkarību no AS „Drogas” sniegti lēmuma 5.1.punktā.

7.2. Par AS „Drogas” darbībām, kurās konstatēti KL 13.panta otrās daļas pārkāpumi

7.2.1. KL 13.panta otrās daļas 1.punkts

(*).

Kopumā AS „Drogas” argumentē, (*).

Izvērtējot AS „Drogas” minēto, KP norāda, ka AS „Drogas” apgalvojums, ka (*) ir noraidāms, ko apliecina Lietas materiāli – izdrukas par dažādu AS „Drogas” veikalu regulāriem un patstāvīgiem pasūtījumiem EC. No Lietas materiāliem – AS „Drogas” rēķiniem par sodu EC arī konstatējams, ka AS „Drogas” EC piemēroja sodus par pasūtījumu neizpildi vai nepilnīgu izpildi (skat, šī Lēmuma 6.5.punkts). Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī KP Lietuvā iegūto informāciju par AS „Drogas” veikalu pasūtījumu veikšanas kārtību un sadarbību ar piegādātājiem un to, ka KP šī Lēmuma 5.1. punktā ir pierādījusi EC atkarību no AS „Drogas”, KP norāda, ka ir neiespējami uzskatīt, ka atkarīgs piegādātājs piegādes kādam mazumtirgotājam varētu veikt pēc savas brīvas iniciatīvas. KP vērtējumā šāds biznesa modelis nebūtu iespējams arī gadījumā, ja piegādātājs būtu neatkarīgs no mazumtirgotāja. Vienlaikus, ņemot vērā, ka AS „Drogas” un EC attiecības regulēja oficiāli noslēgts līgums, ka EC regulāri saņēma AS „Drogas” veikalu pasūtījumus, kā arī sodus gadījumos, kad pasūtījumi nebija izpildīti vai nepilnīgi izpildīti, KP uzskata, ka fakts, ka EC piegādāja preces saskaņā ar AS „Drogas” plānveida pasūtījumiem, nevis pēc savas iniciatīvas, ir pierādīts.

Savukārt attiecībā uz faktu, ka AS „Drogas” pasūtīja un EC piegādāja preces pirms 01.10.2008., KP viedoklis minēts šī lēmuma 7.2.3.punktā.

Vienlaikus KP norāda, ka AS „Drogas” viedoklī nav pierādījumi faktam, ka preces, kas tika atgrieztas EC, bija patērētājiem jaunas un nepazīstamas. To apliecina arī AS „Drogas” darbinieku EC adresētajos e-pastos minētais, piemēram, ka precei ir krities pieprasījums, bet nav nevienas norādes par to, ka EC tiek atdotas atpakaļ preces, kas bijušas uzskatāmas par jaunām un patērētājiem nezināmām (skat., šī lēmuma 6.1.punktu).

7.2.2. KL 13.panta otrās daļas 2.punkts

Analizējot KP secinājumus Vēstules 5.2.punktā, jānorāda sekojošais. (*)

Pamatojoties uz AS „Drogas” minēto, KP secina, ka bonusi tika piemēroti par: pastāvīgu EC piegādāto preču reklamēšanu reklāmas materiālos, avīzē, papildus eksponēšanu akcijas laikā, personāla apmācībā u.c. pasākumos, kas saistīti ar EC piegādāto preču virzīšanu tirgū. T.i., par mārketinga aktivitātēm, kas var tikt uzskatīts par mārketinga pakalpojumu. Bet izvērtējot sadarbības un mārketinga līgumu (punktus), KP secina, ka AS „Drogas” piemēroja divu veidu maksājumus – bonusi, kuri tika aprēķināti no apgrozījuma, un maksājums par mārketingu, kas ir pastāvīgs un neatkarīgs no apgrozījuma sasniegumiem.

KP secina, ka netaisnīgs ir fakts, ka bonusi tika prasīti gan par mēneša apgrozījumu, gan par gada apgrozījumu, bet nedefinējot, kāds apgrozījums AS „Drogas” ir jāsasniedz ar EC precēm, lai tiktu piemēroti bonusi. Attiecīgi EC bija spiests maksāt AS „Drogas” faktiski par vienu un to pašu realizāciju (vismaz, neatkarīgi no tā, vai AS „Drogas” ar mārketinga pakalpojumiem panāk vai nepanāk apgrozījuma palielināšanu) bonusu vairākas reizes.

Bez tam uz konkrēto gadījumu ir attiecināms KP secinājums, kas bija izdarīts lietā⁴⁰ un kuram piekrita Apgabaltiesa: norēķinu termiņa netaisnīgums ir arī apstākļi, ka pirms samaksas saņemšanas par piegādātājam precēm trešajai personai jau var iestāties pienākums samaksāt pieteicējai apgrozījuma atlaidi⁴¹.

KP norāda, ka Lietā netiek uzskatīts, (*), kā arī Lietā kopumā biežu un regulāru mārketinga akciju rīkošana netiek uzskatīts kā pārkāpums (skat. šī Lēmuma 6.2.punktu).

KP rīcībā ir AS „Drogas” informācija par to, ka AS „Drogas” ar piegādātājiem (šajā gadījumā ar EC), katru gadu saskaņoja mārketinga līgumu, vienlaikus, ņemot vērā, ka EC kā piegādātājs bija atkarīgs no AS „Drogas”, tā iespējas iebilst AS „Drogas” noteikumiem bija ierobežotas. Tāpat KP ņem vērā, ka arī citi vairumtirgotāji, kas ir AS „Drogas” piegādātāji, ir norādījuši, ka AS „Drogas” īstenotās mārketinga aktivitātes ne vienmēr ir efektīvas un pat ne peļņu nesošas, tomēr neskatoties uz to, AS „Drogas” tās nepiekrīt samazināt, skat. Lēmuma 5.1.punktu, kurā atspoguļots (*) viedoklis. Ņemot vērā minēto, KP uzskata, ka mārketinga aktivitātes var tikt uzskatītas par uzspiestām un ka preču iepirkumi to ietvaros nebija pārdomāti, ņemot vērā lielo atgriezto preču daudzumu.

AS „Drogas” apgalvojums, ka (*) KP vērtējumā ir noraidāms, jo saskaņā ar Lietas materiāliem, AS „Drogas” un EC līdz EC maksātnespējas iestāšanai darbojās uz 2005.gada 31.augustā noslēgtā līguma pamata, un KP nav informācijas, ka būtu ticis noslēgts cits līgums. KP vērtējumā tieši šajā aspektā Lietā nav pamatoti vērtēt AS „Drogas” noslēgtos līgumus ar citiem piegādātājiem un tas arī netika darīts.

⁴⁰ Lieta Nr. P/09/06/7 „Par Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 5.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu SIA „MAXIMA Latvija” darbībā”

⁴¹ 24.09.2012. Administratīvās apgabaltiesas spriedums lietā Nr.A43004211, 17.punkts

7.2.3. KL 13.panta otrās daļas 4.punkts

(*).

Izvērtējot AS „Drogas” argumentu, t.i., (*) un tādējādi uz šāda veida maksājumiem ir nepamatoti atsaukties, KP norāda, ka, lai konstatētu DSM ļaunprātīgu izmantošanas pārkāpuma tiesisko sastāvu, līdzīgi kā tas ir „klasiskā dominējošā stāvokļa pārkāpuma gadījumā”, nav nepieciešams konstatēt pārkāpuma faktiskās sekas. Jo šajā gadījumā pilnībā ir pietiekoši, ka uzņēmums, kas atrodas DSM, izmanto šo stāvokli un līdz ar to spēj uzspiest noteiktus nosacījumus (šajā gadījumā attiecīgos noteikumus līgumā), kas, nepastāvot šādam stāvoklim tirgū, (varai attiecībā pret piegādātāju) konkrētajam tirgus dalībniekiem nebūtu iespējams, jo šāda noteikuma ietveršana ir absolūti pretēja otras puses komerciālajām interesēm un vienlīdzīgos apstākļos (nepastāvot piegādātāja atkarībai), visticamāk, šāds noteikums līgumā nekad netiktu ietvers.

Jānorāda, ka līdzīgu nostāju pauž arī LR Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 07.02.2011. spriedumā lietā Nr.SKA-17/2011, kurā, t.sk., tiek norādīts, ka „*Konkurences likuma 13.pants un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma uzskaitījumi nav tulkojami tā, ka nepieciešams konstatēt faktiskas dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas sekas. Šeit jānorāda, ka dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana ir aizliegta kā nesaderīga ar Eiropas Savienības principiem. Tirgus dalībnieka darbība, kura izpaužas kā ļaunprātīga savas tirgus varas izmantošana, ietekmē kopējo tirgu un kavē harmoniskas, līdzsvarotas un noturīgas saimnieciskās darbības attīstību. Tādēļ no pārkāpuma konstatēšanas viedokļa ir pietiekami, ka dominējošo stāvokli baudošs tirgus dalībnieks izmanto savu stāvokli ar tādām metodēm, kuras tas brīvas konkurences apstākļos neizmantotu, un šāda izmantošana ir bijusi objektīvi piemērota tirgus ietekmēšanai un ekonomiskās sāncensības vājināšanai. Aizskārumus atklājas tādējādi no paša diskriminācijas fakta*”.

Šajā gadījumā gan jānorāda, ka Senāta augstāk minētie secinājumi attiecas uz KL 13.panta pirmo daļu, taču, tā kā DSM sevī ietver mazāku tirgus varas apjomu, t.i., tas spēj rīkoties neatkarīgi vienīgi no piegādātājiem, un tam nepiemīt spēja rīkoties neatkarīgi no patērētājiem un konkurentiem. Tādējādi, salīdzinājumā ar klasiskā dominējošo stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, DSM pārkāpumi ir mazāk smagi pārkāpumi un tādējādi to pierādīšanas standarts nevar būt smagāks kā standarts, pierādot klasisko dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Tādējādi KP uzskata, ka augstāk minētie argumenti, kurus Senāts ir norādījis, ir attiecināmi arī uz DSM esošu tirgus dalībnieku.

Ņemot vērā visu minēto, KP uzskata, ka AS „Drogas” arguments par to, ka tā kā nav konstatējamās faktiskās sekas, tad nav konstatējams pārkāpums, nav pamatots.

Savukārt uz argumentu, (*), KP norāda, ka šāds arguments neiztur kritiku, jo, kā izriet no Lietas materiāliem (sk. 1.sējuma 81.lp.), tad jaunais līguma projekts netika parakstīts no EC puses ne jau tāpēc, ka tas nevēlējās izmainīt kārtību attiecībā uz šāda veida nepamatotiem maksājumiem, bet gan tāpēc, ka jaunais līgums iekļāva vēl vairāk ekonomiski neiespējami izpildāmus priekš EC nosacījumus, t.i., ka AS „Drogas” varēs norēķināties par precēm pēc preču realizācijas, bonusa palielināšanu par to, ja AS „Drogas” par precēm norēķinās ātrāk nekā atrunāts līgumā, kā arī bonusa palielināšanu par piegādāto apjomu. Ņemot vērā minēto, KP uzskata, ka AS „Drogas” norādītais arguments, ka (*), ir pilnībā atrauti norādīts, nevērtējot Lietuvā esošos materiālus un (*).

KP arī norāda, ka, pat pieņemot, ka AS „Drogas” pēc 01.10.2008., kad stājās spēkā KL DSM regulējums (*), AS „Drogas” pastāvēja iespēja EC informēt, nosūtīt vienpusēju paziņojumu par sev pielīgto tiesību attiecībā uz „Drogas” un EC Līguma pielikuma Nr.3, kura 2.1.1.apakšpunktā ir noteikts, ka „*jaunu vai pēc rekonstrukcijas*

Pasūtītāja veikala atvēršanas gadījumā Piegādātājs samaksā Pasūtītājam Ls 300,00 (trīs simti latu)” turpmāku neizmantošanu. KP rīcībā nav informācijas, kā arī Lietas materiālos nav dokumentu, kas apstiprinātu šādu AS „Drogas” rīcību, līdz ar to KP uzskata, ka AS „Drogas” nav izmantojusi visas likumiskās tiesības, kā arī nav izrādījusi nekādu iniciatīvu, kas apliecina, ka tika darīts viss iespējamais, lai pēc 01.10.2008. AS „Drogas” līgumi ar piegādātājiem nesaturētu KL 13.panta otrajā daļā noteiktos aizliegumus.

7.2.4. KL 13.panta otrās daļas 6.punkts

(..) Drogas sankcijas EC, attiecas uz periodu pirms DSM regulējuma spēkā stāšanās, t.i. pirms 2008.gada 1.oktobra, attiecīgi jebkāda EC un Drogas sadarbības pirms DSM regulējuma spēkā stāšanās analīze nevar radīt DSM pārkāpumu no Drogas puses, jo šim regulējumam nav retrospektīvs spēks.

(*).

Attiecībā uz argumentu par sankcijām pirms DSM regulējuma spēkā stāšanās, t.i. pirms 01.10.2008., KP nostāja ir sniegta šā lēmumā 3.punktā.

Attiecībā uz otru argumentu KP norāda, ka Lietā ir pierādījumi, ka AS „Drogas” ir piemērojuši EC sodus par preču nepiegādi. Viedoklī AS „Drogas” norāda, ka (*)⁴², tomēr no KP un AS „Drogas” pieejamajiem Lietas materiāliem, redzams, ka rēķiniem par sodiem par preču nepiegādi pilnā sortimenta apjomā AS „Drogas” kā apmaksas veidu piemēroja (*), tāpēc KP uzskata, ka AS „Drogas” apgalvojums ir nepatiess”.

KP norāda, ka no AS „Drogas” viedokļa, kur minēts, ka (*) nav pierādījumu AS „Drogas” zaudējumiem par EC nepiegādātajām precēm. Vienlaikus KP piekrīt, ka preču nepiegāde var radīt zaudējumus, tomēr, ņemot vērā EC nepiegādāto preču vērtību proporcionāli AS „Drogas” piemērotajam sodam, KP uzskata, ka AS „Drogas” zaudējumi bija mazāki kā ieguvumi no soda naudām.

Papildus šī lēmuma 6.5.punktā minētajiem pierādījumiem, KP norāda, ka saskaņā ar matemātiskiem aprēķiniem un piemērojot varbūtības teoriju attiecībā uz notikumiem 100% preču piegāde praktiski nav iespējama. Notikumi var būt neatkarīgi viens no otra, un pie tādiem pieder EC veiktās preču piegādes uz AS „Drogas” veikaliem un EC preču saņemšana no saviem piegādātājiem-ražotājiem Eiropā un citās valstīs. Varbūtība, ka divi neatkarīgi notikumi 1)EC pasūtītā prece nepienāks laikā; 2)AS „Drogas” pasūtīs tieši šīs preces) iestāsies vienlaicīgi, ir niecīga (ievērojot, ka darbībām ir jābūt racionāli izplanotām) un to nosaka notikumu rašanās vieta laikā un telpā, un vēl citu blakus faktori, tajā skaitā cilvēciskais. EC piegāde AS „Drogas” bija jānodrošina 100% uz visām 72 tirdzniecības vietām. Tajā pašā laikā EC no saviem 20 piegādātājiem preces saņēma 80-90% apmērā no pasūtītā. Ja pieņem, ka EC izdotos saņemt no saviem piegādātājiem pasūtījuma izpildi 97% apmērā, tad pie preču nosaukumu skaita 3000 vienības varbūtība, ka EC noliktavās noteiktā prece būs, ir ne vairāk kā 80%. KP vērtējumā tas apstiprina EC pamatotos lūgumus pārskatīt 100% preču piegādes nodrošinājumu uz saprātīgiem skaitļiem, piemēram, 85% apmērā, ko AS „Drogas” vadība noraidīja. Līdz ar to, ņemot vērā iepriekš minēto, KP vērtējumā AS „Drogas” bija izdevīga pastāvošā sistēma, kā arī iespēja pastāvīgi piemērot EC sodus par nepilnīgu preču piegādi.

---

⁴² Domāti sodi – KP piezīme

7.3. Par secinājumiem par sekām

KP Vēstulē sniegtie Izpilddirekcijas secinājumi par Drogas rīcības sekām uz EC maksātnespējas iestāšanos ir nepamatoti. (..)

(..) KP vēstulē norādītais secinājums par EC maksātnespējas cēloņiem – Drogas darbībām ir priekšlaicīgs, neobjektīvs un nav pamatots ar faktiem. Drogas ieskatā, EC maksātnespējas cēlonis bija EC vadības bezatbildīga un neprofesionāla darbība. Papildus, vēlamies uzsvērt, ka Vēstulē KP nevienā vietā nav minējusi vai ņēmusi vērā faktu, ka 2009.gadā Latvijā un Pasaulē iestājās ekonomiskā krīze, kas būtiski mainīja patērētāju uzvedību un pieprasījumu. Tāpēc uzskatām, ka EC maksātnespēja varēja iestāties vairāku apstākļu rezultātā, kuriem nav sakara ar Lietā izmeklētajām Drogas un EC līgumattiecībām, t.sk. ekonomiskās krīzes iestāšanās, EC neefektīvas saimnieciskās darbības, EC „finanšu piramīdas” veidā izveidotās uzņēmējdarbības, kas daļēji balstījās uz Drogas finansējuma (t.i. garās EC Drogas piegādāto preču aprites laikam Drogas veikalos), EC agresīvās ekspansijas un zīmolu pārņemšanas politikas „treknajos gados” un citu apstākļu dēļ.

Visbeidzot, Vēstulē norādīts, ka Drogas darbības saistībā ar atlaižu un bonusu pieprasīšanu saviem piegādātājiem ir praktiski veicinājušas to, ka citiem mazumtirgotājiem preces tika piedāvātas par augstāku cenu, lai kompensētu zaudējumus, kas rodas no sadarbības ar Drogas. Pirmkārt, Vēstulē nav atrodams jebkāds vērtējums, pamatojums vai pierādījumi, ka Drogas piegādātāji ir cietuši zaudējumus. Otrkārt, ciktāl Vēstulē apgalvots, ka konkrēti piegādātāji citiem mazumtirgotājiem piegādā konkrētas preces par augstāku cenu, šāda cenu diferenciacija ir piegādātāju atbildība. Turklāt ir pašsaprotami, ka Drogas piedāvātā preču cena var būt zemāka, kā citiem mazumtirgotājiem piegādātā cena gadījumos, kad Drogas konkrētajam piegādātājam ir lielākais klients.

Atbildot uz AS „Drogas” minēto, KP norāda, ka KL pārkāpumus AS „Drogas” darbībās attiecībā pret EC uzskata kā vienu no maksātnespējas cēloņiem, bet ne kā vienīgo no iespējamajiem iemesliem. KP piekrīt, ka EC maksātnespējas pamatā varēja būt arī vēl citi iemesli, par kuriem KP nav informācijas, vienlaikus tieši ekspluatējošā AS „Drogas” rīcība pret EC KP vērtējumā ir viens no maksātnespējas iemesliem. KP rīcībā nav informācijas un arī no AS „Drogas” sniegtā viedokļa nav pierādījumi apgalvojumam, ka „EC maksātnespējas cēlonis bija EC vadības bezatbildīga un neprofesionāla darbība”, līdz ar to KP uzskata ka šis pagalvojums nav pierādīts un ir AS „Drogas” subjektīvs viedoklis. Tāpat KP norāda, ka AS „Drogas” sniegtais viedoklis nesatur pierādījumus apgalvojumam, ka „(..) EC „finanšu piramīdas” veidā izveidotās uzņēmējdarbības, kas daļēji balstījās uz Drogas finansējuma (..)”, kā arī KP nav informācijas, ko AS „Drogas” ir domājusi ar jēdzienu „finanšu piramīdu”. Saskaņā ar KP pieejamo informāciju EC bija vairumtirdzniecības uzņēmums, kas piegādāja dažādas skaistumkopšanas un ķermeņa kopšanas preces, sadarbojoties ar dažādiem ražotājiem un par tā klientiem, līdz ar AS „Drogas” bija dažādi citi mazumtirgotāji.

Attiecībā par AS „Drogas” piegādātāju zaudējumiem KP argumenti ir sniegti lēmuma 5.2.punktā.

8. Tiesiskais pienākums un naudas soda aprēķins

Nemot vērā lēmumā konstatēto un pierādīto, secināms, ka AS „Drogas” pret EC īstenoja KL 13.panta otrās daļas 1., 2., 4., 6.punkta pārkāpumus. Saskaņā ar KL 14.panta pirmo daļu, ja KP konstatē tirgus dalībnieku darbībās šā likuma 13.panta pārkāpumu, tā pieņem lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma uzlikšanu un naudas soda piemērošanu.

Saskaņā ar taisnīguma principu par katru izdarīto pārkāpumu pārkāpējam jāpiemēro samērīgs sods. Turklāt naudas sods jānosaka pietiekami preventīvā līmenī, lai

sodītu pārkāpumu izdarījušo personu, atturētu to un citus tirgus dalībniekus no KL pārkāpumu izdarīšanas. Eiropas Savienības Tiesa, tostarp, ir norādījusi, ka rīcības brīvība naudas sodu noteikšanā ir vērsta uz to, lai mudinātu uzņēmumu rīkoties, ievērojot konkurences tiesību normas⁴³. KL 14.panta otrās daļas 2.punktā ir noteikts, ka KP ir tiesīga piemērot tirgus galībniekiem naudas sodu par jebkuru šā likuma 13.panta otrās daļas pārkāpumu, ja tas izdarīts pirmoreiz, – līdz 0,05 procentiem no tirgus dalībnieka pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne mazāk kā 250 latu.

Lai noteiktu naudas soda apmēru, KP izvērtēja pārkāpumu atbilstoši Ministru kabineta 29.09.2008. noteikumiem Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā un 13. pantā paredzētajiem pārkāpumiem” (turpmāk – Noteikumi Nr.796) kopsakarā ar Administratīvā procesa likuma 66.panta pirmajā daļā noteiktajiem lēmuma satura noteikšanas pamatprincipiem.

Noteikumu Nr.796 3.punktā noteikts, ka naudas sodu aprēķina procentos no tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījuma pirms pārkāpuma konstatēšanas dienas. Tā kā dominējošā stāvokļa mazumtirdzniecībā ļaunprātīgas izmantošanas pārkāpumu KP konstatē ar lēmumu 14.12.2012. tad pārkāpumā iesaistītā tirgus dalībnieka naudas soda apmērs tiek aprēķināts no tā 2011.gada neto apgrozījuma. AS „Drogas” neto apgrozījums 2011.gadā, saskaņā ar gada pārskatu bija Ls 37 935 505.

KP saskaņā ar Noteikumu Nr.796 13.punktu ņēma vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 14.punktu, nosakot pārkāpuma **smaguma pakāpi**, ņem vērā:

- pārkāpuma veidu.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 15.punktu: „pēc pārkāpuma veida par vieglu pārkāpumu uzskata (..) dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu mazumtirdzniecībā (..)”. Tādējādi AS „Drogas” pārkāpums uzskatāms par vieglu pārkāpumu. Noteikumu Nr.796 18.1.apakšpunkts nosaka, ka par vieglu pārkāpumu, kas izpaužas kā dominējoša stāvokļa ļaunprātīga izmantošana mazumtirdzniecībā pirmo reizi naudas soda apmēru nosaka līdz 0,03%.

- pārkāpuma radītās vai iespējamās sekas. Nosakot soda apmēru, KP ņem vērā, ka AS „Drogas” pārkāpums pret EC ir veicinājis EC maksātnespēju, tātad izdarītajam pārkāpumam ir iestājušās sekas.

- tirgus dalībnieka lomu pārkāpumā. Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 16.punktu *izvērtējot katra pārkāpumā iesaistītā tirgus dalībnieka lomu, ņem vērā, vai pastāv vismaz viens no šādiem nosacījumiem - tirgus dalībnieks bijis pārkāpuma iniciators un/vai pārkāpumā tirgus dalībniekam bijusi aktīva vai pasīva loma.* AS „Drogas” bija aktīva loma pārkāpuma izdarīšanā, par ko liecina lēmuma 6.punktā konstatētais.

Ņemot vērā minētos apsvērumus un ievērojot izvērtēto pārkāpuma smagumu, pārkāpuma sekas, AS „Drogas” lomu pārkāpumā, naudas sods AS „Drogas” nosakāms 0,03 % apmērā no tās 2011.gada neto apgrozījuma.

Pārkāpuma ilgums. Aprēķinot soda apmēru par pārkāpuma ilgumu, KP ņem vērā, ka EC un AS „Drogas” līgums ir noslēgts 2005.gada 31.augustā, bet KL regulējums par DSM stājās spēkā 2008.gada 1.oktobrī. KP pārkāpuma ilgumu rēķina no brīža, kad stājās spēkā KLregulējums par DSM līdz EC maksātnespējas pasludināšanas datumam, t.i., līdz 2009.gada 9.novembrim. Tādējādi kopējais pārkāpuma ilgums ir 1 gads, 1 mēnesis un 9 dienas. Ņemot vērā minēto, KP uzskata par pamatotu AS „Drogas” naudas sodu paaugstināt par 0,006%.

⁴³ Vispārējās tiesas spriedums lietā Nr.T-68/04 SGL Carbon AG pret Eiropas Komisiju

Līdz ar to AS „Drogas” ir piemērojams naudas sods 0,036% apmērā no 2011.gada neto apgrozījuma.

Naudas soda preventīvais mērķis ir atturēt konkrēto tirgus dalībnieku un citus tirgus dalībniekus no šādu pārkāpumu izdarīšanas nākotnē.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 21.punktu KP kopējo naudas soda apmēru var palielināt, ja pastāv vismaz viens no Noteikumu Nr.796 21.1.apakšpunktā uzskaitītajiem atbildību pastiprinošiem apstākļiem, t.i., tirgus dalībnieks tā paša veida pārkāpumu izdarījis atkārtoti, un KP to ir konstatējusi un pieņēmusi attiecīgu lēmumu (21.1.1.) un tirgus dalībnieks kavē izmeklēšanu un slēpj izdarīto pārkāpumu (21.1.3.). Ņemot vērā, ka KP izmeklēšanā saskarās ar ilgstošu AS „Drogas” nesadarbošanos Lietas apstākļu noskaidrošanai, kā arī apzinātu Lietas izpēti kavēšanu⁴⁴, KP uzskata, ka saskaņā ar Noteikumu Nr.796 21.1.3. punktu ir pamatoti AS „Drogas” naudas sodu paaugstināt par 0,014%.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 23.punktu kopējo naudas soda apmēru var samazināt, ja pastāv vismaz viens no 23.1.apakšpunktā uzskaitītajiem atbildību mīkstinošiem apstākļiem, t.i.: pārkāpums pārtraukts, tiklīdz tirgus dalībnieks saņēmis no padomes informāciju par iespējamo KL 13.pantā minēto pārkāpumu (23.1.1.), tirgus dalībnieks brīvprātīgi novērsis pārkāpuma sekas, pirms KP pieņēmusi lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu (23.1.2.), tirgus dalībnieks pēc savas iniciatīvas sniedzis pilnīgu un patiesu informāciju vai pierādījumus, kuriem bijusi būtiska nozīme KL 13.pantā minēto pārkāpumu konstatēšanā (23.1.3.), tirgus dalībnieks atlīdzinājis zaudējumus, kas radušies no izdarītā pārkāpuma (23.1.5.). KP nekonstatē Noteikumu Nr.796 23.1.apakšpunktā norādītos apstākļus naudas soda samazināšanai.

Līdz ar to galīgais naudas sods AS „Drogas” piemērojams 0,05% apmērā no 2011.gada neto apgrozījuma, kas ir Ls 18 967,75 apmērā.

Tiesiskais pienākums. KP, izvērtējot Lietuvā konstatētos faktiskos apstākļus un ņemot vērā samērīguma un lietderības apsvērumus, secina, ka AS „Drogas” ir uzliekams tiesiskais pienākums neietvert līgumos ar piegādātājiem un līdz 01.04.2013. no jau noslēgtajiem līgumiem ar piegādātājiem izslēgt netaisnīgus un nepamatotus līguma noteikumus attiecībā uz preču atdošanu atpakaļ, atlaižu piemērošanu, līguma noteikumus kas paredz netaisnīgus un nepamatotus maksājumus par preču piegādi jaunatveramai mazumtirdzniecības vietai un kas paredz netaisnīgas un nepamatotas sankcijas par darījumu noteikumu pārkāpumu.

Konkurences padome, ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz KL 8.panta pirmās daļas 3.punktu, 13.panta otrās daļas 1., 2., 4. un 6.punktu, 14.panta pirmo daļu un otrās daļas 2.punktu, Administratīvā procesa likuma 13.pantu, 65.panta trešo daļu un 66.pantu, Ministru kabineta 29.09.2008. noteikumu Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” 3., 13., 14., 15., 17 punktu, 18.1., 20.2., 21.1.3. apakšpunktu

---

⁴⁴ KP piezīme – Lietas izmeklēšanas laikā pieņemti divi lēmumi, ar kuriem konstatēts administratīvais pārkāpums AS „Drogas” darbībā (KP 03.01.2012 lēmums Nr.E02-1 „Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 175.⁶ pantā paredzēto pārkāpumu AS „Drogas” darbībā”, KP 19.01.2012. lēmums Nr.E02-5 „Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 175.⁵ pantā paredzēto pārkāpumu AS „Drogas” darbībā”)

nolēma:

1. Konstatēt Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 1., 2., 4. un 6.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu AS „Drogas” darbībā.
2. Uzlikt AS „Drogas” tiesisko pienākumu neietvert līgumos ar piegādātājiem un līdz 01.04.2013. no jau noslēgtajiem līgumiem ar piegādātājiem izslēgt netaisnīgus un nepamatotus līguma noteikumus attiecībā uz preču atdošanu atpakaļ, atlaižu piemērošanu, līguma noteikumus, kas paredz netaisnīgus un nepamatotus maksājumus par preču piegādi jaunatveramai mazumtirdzniecības vietai un kas paredz netaisnīgas un nepamatotas sankcijas par darījumu noteikumu pārkāpumu.
3. Uzlikt AS „Drogas” naudas sodu Ls 18 967,75 (astoņpadsmit tūkstoši deviņi simti sešdesmit septiņi lati un septiņdesmit pieci santīmi) apmērā, naudas soda summu 45 dienu laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas ieskaitīt Valsts budžetā (saņēmējs: Valsts kase reģ. Nr. 90000050138, konta Nr.LV78TREL1060001019900, kods: TREL1V22), norādot lēmuma par naudas soda uzlikšanu numuru un datumu, un 10 dienu laikā pēc naudas soda samaksas paziņot par to Konkurences padomei.

Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu viena mēneša laikā no šī lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(*) – Ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētāja

S.Ābrama